

ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙

Thai Population in the Reign of King Rama IX

พิพิธภัณฑ์ประชากรและสังคม
Exhibition of Population and Social Issues

ส่วนที่ ๓
Exhibition 3

ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่๙
Thai Population in the Reign of King Rama IX

พิพิธภัณฑ์ประชากรและสังคม
EXHIBITION OF POPULATION AND SOCIAL ISSUES

สาระที่ ๓
Exhibition3

เจ็ดสิบปีในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในทุกด้าน จำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่าตัว อายุของคนไทยยืนยาวขึ้น ประชากรไทยเปลี่ยนผ่านจากที่เคยมีอัตราเพิ่มต่ำเมื่อต้นรัชกาลไปสู่การระเบิดของประชากร เมื่ออัตราเกิดสูงกว่าอัตราตายมากในช่วงกลางรัชกาล และกลับเข้าสู่การมีอัตราเพิ่มต่ำอีกครั้ง ในขณะที่เดียวกับที่ประชากรมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อปลายรัชกาล

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรไทยได้เปลี่ยนไปอย่างมากเช่นเดียวกัน คนไทยที่เคยอาศัยอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่เมื่อต้นรัชกาลได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองมากกว่าครึ่งเมื่อปลายรัชกาล สัดส่วนของคนไทยที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรได้ลดลงอย่างมาก คนไทยมีการศึกษาดีขึ้นอย่างมาก จากที่เคยอ่านออกเขียนได้เพียงครึ่งเดียวเมื่อต้นรัชกาล เป็นคนไทยทั้งชายและหญิงเกือบทุกคนสามารถอ่านออกเขียนได้เมื่อปลายรัชกาล

ประชากรและสังคมไทยได้เปลี่ยนไปอย่างมาก ในสมัยรัชกาลที่ ๙

During the 70 years spanning the reign of King Rama IX, His Majesty King Bhumibol Adulyadej, Thailand has experienced change across many dimensions. The total population of the country increased four-fold, Thai life expectancy increased distinctly, the natural growth of the population - which was low at the beginning of the reign - exploded as the gap between the birth and death rates widened dramatically during the middle of the reign, and the growth rate then declined to a very low level at the end of the reign, resulting in a rapidly aging population at present.

The life and condition of the Thai population have also changed significantly during this period. Thais mostly lived in rural areas at the beginning of the reign. However, by the end of the reign, more than half of the population was living in urban areas. The proportion of the population working as farmers also declined precipitously. During this period, the educational attainment of Thais increased significantly. At the beginning of the reign, only half the population were literate. By the end of the reign, nearly all Thais - male and female - were literate in the Thai language.

The Thai population and society changed significantly during the reign of King Rama IX.

๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙
ประชากรไทยมีจำนวนครบ ๖๐ ล้านคน

Thai population reached 60 million on the 2nd November 1996.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้คำนวณว่า ประเทศไทยจะมีประชากรครบ ๖๐ ล้านคน ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ร่วมกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ ทำการถ่ายทอดสดเพื่อรายงานเกี่ยวกับทารกที่คลอดในโรงพยาบาลใหญ่จำนวน ๔ แห่งในกรุงเทพมหานคร และโรงพยาบาลของรัฐอีกจำนวน ๖ แห่งในส่วนภูมิภาค ในช่วงเช้าของวันดังกล่าว

อีกหนึ่งเดือนต่อมา วันพุธที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับประชากรของประเทศไทยจำนวน ๖๐ ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง ๓ เท่าจากจำนวนเมื่อต้นรัชกาล

The Institute for Population and Social Research, Mahidol University calculated that Thailand had a population of 60 million on Saturday 2nd November 1996. In the morning of that day, the Department of Health, Ministry of Public Health cooperated with TV Channel 5 to broadcast live reporting of the babies being born in public hospitals around the country.

One month later, on Wednesday 4th December 1996, His Majesty King Bhumibol Adulyadej gave a speech about the Thai population reaching 60 million, which represented a three - fold increase at the beginning of his reign.

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔

ที่ พว ๐๐๕๑/๕๕๖๓

กองกิจการในพระองค์ ๙๐๔
สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ
พระที่นั่งอัมพรสถาน

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระราชมารดา

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

อ้างถึง หนังสือ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ ศธ ๐๕๑๗/๗๗๕๖ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท เรื่อง มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระราชมารดาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (ตามที่แนบ) ไปลงพิมพ์ในหนังสือประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙ พิธีสารประชากรและสังคม สารที่ ๓ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม สำหรับมอบแก่บุคลากรสถาบันวิจัยประชากรและสังคม และประชาชนทั่วไป ความละเอียดตามอ้างถึงนั้น

กองกิจการในพระองค์ฯ ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานพระราชนุญาตตามที่ขอพระมหากษัตริย์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(สตีลพงษ์ สุขวีระ)

ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ธุรการ/สารบรรณ

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๘๑๘

พระราชดำรัส^๑

พระราชทานแก่บุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๕

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มาในวันนี้ เพื่อมาถวายพรวันเกิด โดยนายกรัฐมนตรี^๒ ได้กล่าวคำถวายพรนั้นในนามของทุกๆ คน ที่มาในชุมนุมนี้. การที่นายกฯ ได้บอกว่า ข้าพเจ้าได้ช่วยให้ประเทศชาติและประชาชนมีความเจริญนั้น ก็ขอยืนยันว่า ถ้าทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งผู้ที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ไม่ได้ช่วยกัน ร่วมมือร่วมแรงกัน ทำให้กิจการต่างๆ ลุล่วงไปโดยดี ก็จะไม่สามารถที่จะทำให้ประชาชนมีความก้าวหน้าอย่างที่เป็นตามรายงานของนายกฯ.

ข้อนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าถ้าแต่ละคนทำงานคนละทาง แม้จะตั้งใจทำก็จะมีผลสำเร็จ เพราะว่าเหมือนดั่งกันไคนคนละทิศคนละทาง มันก็อยู่กับที่ หรือบางทีก็ไม่ใช่อยู่นิ่งกับที่ ก็เสื่อมลงไปได้. ฉะนั้นข้อสำคัญที่สังคมไทยยังอยู่ ก็เพราะว่าส่วนมากผู้ที่มิงานทำ ทั้งในทางด้านราชการ และเอกชน ได้พยายามทำไปในทิศทางเดียวกัน ถึงทำให้ประเทศไทยยังอยู่. ในโลกนี้ประเทศอื่นๆ กำลังปั่นป่วนมาก และคนไทยทุกคนก็คงเป็นห่วงว่า ประเทศไทยจะอยู่หรือจะไป. ฉะนั้นเป็นการยืนยันว่าเมืองไทยยังพอที่จะไปได้ ก็เพราะความตั้งใจร่วมกันของทุกคนในชาติ. ข้อนี้ไม่อยากจะพูดมากเกินไป เพราะว่าแต่ละคนก็มีงาน ถ้าไปเตือนให้ร่วมมือกันอาจจะรำคาญ รำคาญแล้วไม่ทำ.

ที่อยากจะพูดก็คือใน ๒ ปีที่กำลังจะผ่านพ้นไป คือตั้งแต่ต้นปี ๒๕๓๔ ถึงปลายปี ๒๕๓๕ นั้น ถือว่าเป็นปีกาญจนาภิเษก. ได้ฉลองกาญจนาภิเษกนี้เป็นเวลา ๒ ปี ซึ่งกิจการ โครงการ พิธีการต่างๆ ใน ๒ ปีนี้ ก็เป็นที่ซาบซึ้ง ทำให้เห็นใจรักที่ประชาชนและคนไทยทุกคนมีต่อข้าพเจ้า. มีความซาบซึ้งอย่างมาก และการที่ฉลองเป็นระยะเวลา ๒ ปีนั้น ก็นับว่าดี เพราะว่าถ้ามาฉลองเพียงวันเดียว หรือแม้แต่ปีเดียว ก็จะมีงานประดังกันมากมาย และจะทำให้ทั้งผู้รับพร ทั้งผู้ที่ให้พรเดือดร้อน เพราะว่าแย่งกัน. คราวนี้ได้เฉลี่ยไปเป็นเวลา ๒ ปี ก็เลยผ่านพ้นไปได้ โดยทุกคนมีความร่าเริง มีความพอใจ และปลาบปลื้มใจกัน.

^๑ ทรงเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้.

^๒ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ.

ฉะนั้นในโอกาสนี้ โดยที่เป็นเวลาใกล้ปลายปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นเวลาที่จะขอบใจทุกคนที่ได้ร่วมมือกัน ทำให้ส่วนรวมยังคงอยู่ และข้อนี้เป็นสิ่งที่หนักใจมาก เพราะว่าถ้าไม่เป็นเช่นนั้น ประเทศไทยก็อาจจะมีความวุ่นวายเหมือนประเทศหลายประเทศในโลก. หลายประเทศในโลกไม่เรียบร้อยเพราะว่าเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ของประเทศนั้นๆ ในประเทศที่เกิดเรื่องอย่างรุนแรงแสนสาหัส มีประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานานร้อยๆ ปี ว่ามีการแตกแยกกัน แม้จะสามารถรวมกันเป็นประเทศได้ และทำให้ประชาชนในประเทศนั้นมีสันติสุขชั่วระยะหนึ่ง ก็กลับมาแตกแยกกัน.

สำหรับประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ว่า มีการแตกแยกเป็นครั้งเป็นคราว แต่ส่วนใหญ่ก็ปรองดองกัน. ฉะนั้นแนวโน้ม หรือประวัติ หรือนิสัยของคนไทย ก็ไปในทางที่จะรักษาประเทศได้ เพียงแต่ถ้าไม่ระวังจะเอวาวระที่เราก็ตกแยกกันมาขึ้นเป็นเอก ก็อาจจะเสื่อมเสียไปได้. แต่ถ้าเอาความปรองดองเป็นหลัก ก็เชื่อว่าเราจะทำอย่างไร ก็ตาม ก็จะไม่เสียชาติ และไม่เสียความสงบของส่วนรวม. เดียวนี้ประเทศไทยก็ยังอยู่ดีพอสมควร ใช้คำว่า “พอสมควร” เพราะเดี๋ยวมีคนแย้งว่า มีคนจน มีคนที่เดือดร้อนจำนวนมากพอสมควร. แต่ว่าใช้คำว่า “พอสมควร” นี้หมายความว่าตามอัตภาพ และยังมีงานที่จะทำให้ดีขึ้นอีกมากมายงานยังรออยู่ข้างหน้ามากมาย.

ที่เป็นห่วงนั้นเพราะแม้ในเวลา ๒ ปี ที่เป็นปีกาญจนาภิเษก ก็ได้เห็นสิ่งที่ทำให้เห็นได้ว่า ประชาชนยังมีความเดือดร้อนมาก และมีสิ่งที่ควรจะแก้ไขและดำเนินการต่อไปในทุกด้าน. มีภัยที่มาจากธรรมชาติ กระหน่ำ ภัยธรรมชาตินี้เราก็คงสามารถที่จะบรรเทาได้หรือแก้ไขได้ เพียงแต่จะต้องใช้เวลานานพอใช้. มีภัยที่มาจากจิตใจของคน ซึ่งก็แก้ไขได้เหมือนกัน แต่ว่ายากกว่าภัยธรรมชาติ. ธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่นอกกายเรา แต่จิตใจของคนเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน. แต่ละคนจะต้องปราบตัวเอง อันนี้ก็เป็นข้อหนึ่งที่ยากในการจัดการให้มีความเรียบร้อย แต่ก็ไม่หมดหวัง. แล้วก็จะทำได้ ที่จะทำให้สิ่งที่ไม่เรียบร้อย ทั้งภายนอกภายใน โดยขัดเกลากให้ลุล่วงไปได้. แม้ ๒ ปี ก็ได้เห็นความเปลี่ยนแปลง และใน ๒ ปี คนที่มีอายุไม่มากก็ยังได้เห็น.

มาพิจารณาถึงปีกาญจนาภิเษกนี้ ปี ๒๕๓๙ เป็นปีที่ ๕๐ ในรัชกาลปัจจุบัน. ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๙ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๙ ดูในกฎหมายที่ผ่านสภาและออกตราเป็นกฎหมายกฤษฎีกา เป็นพระราชบัญญัติ ก็เขียนไว้ตอนต้นว่า “เป็นปีที่ ๕๐” ในรัชกาลปัจจุบัน. มาถึง ๒๕๓๙ ก็เป็นปีที่ ๕๐

แต่ถือว่าเป็นการฉลอง ๕๐ ปี คือกาญจนาภิเษก. ถ้าจะฉลองแท้ๆ ก็จะต้องเป็นวันที่ครบ ๕๐ ปีบริบูรณ์. ก่อนก็ยังไม่ถึง หลังก็เกิน ฉะนั้นจึงได้กะว่าปีที่ ๕๐ กับปีที่ ๕๑ เป็นปีกาญจนาภิเษกทั้งสองปี. เป็นระยะใกล้ๆ ทุกคนยังจำได้ว่ามีเหตุการณ์อะไร.

แต่ถ้าพูดถึง ๕๐ ปี คนที่อายุ ๕๐ ปัจจุบันนี้ ที่อยู่ในที่ประชุมนี้ก็มิ. คนที่อายุ ๕๐ ปีพอดีหรือน้อยกว่า มีเป็นจำนวนมาก อ้างไม่ได้ว่าได้เห็นว่ รัชกาลที่ ๙ เริ่มต้นอย่างไร จำไม่ได้ ไม่มีทางจำได้ เพราะว่าเพิ่งเกิด. แม้คนที่เป็นผู้ใหญ่ ก็อาจจะยังจำไม่ได้ เพราะว่าเมื่อ ๕๐ ปี นอกจากผู้ที่อายุมาก ส่วนมากก็ยังเป็นเด็ก. ถ้าเป็นข้าราชการ อายุยังไม่ถึง ๖๐ ปี ก็หมายความว่าต้องอายุน้อยกว่า ๑๐ ปี. ส่วนมากข้าราชการผู้ใหญ่ก็อายุราว ๕๘ - ๕๙ ก็หมายความว่า เวลานั้น อายุ ๘ - ๙ ขวบ ซึ่งอาจจะยังไม่ทราบดีว่าเหตุการณ์เป็นอย่างไร ฉะนั้นอาจจะไม่เห็นว่ใน ๕๐ ปี ประเทศมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงมาก. ในทางที่ดีก็มี ในทางที่ไม่ดี ก็มีเหมือนกัน. ฉะนั้น นึกว่าการที่ฉลอง ๕๐ ปี ของรัชกาลปัจจุบัน ก็น่าจะได้นึกว่ว่าวิวัฒนาการของประเทศเป็นมาอย่างไร และต่อไปจะเป็นบทเรียนว่าเราจะทำอย่างไรต่อไป.

มีคนพูดว่ผ่านมา ๕๐ ปีแล้ว ขออีก ๕๐ ปี. อีก ๕๐ ปีจะฉลองอีกทีหนึ่ง หมายความว่าจะเป็น ๑๐๐ ปี. ๑๐๐ ปีนั้น คำนวณดู ข้าพเจ้าอายุ ๑๑๘ (เสียงหัวเราะ). อายุ ๑๑๘ นี้มีความสำคัญอยู่ เพราะว่า มีคนที่เกิดในปี ๒๔๘๙. เขาก็ภูมิใจว่ เขาเป็นคนแผ่นดินเดียว. แล้วเขาบอกว่าเขาอยากเป็นคนแผ่นดินเดียว. แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็อยากอายุยืนเหมือนกัน. เขาบอกว่าเขาอยากอายุ ๑๐๐ ปี แต่ว่าถ้าเขาอายุ ๑๐๐ ปี ก็จะต้องให้พระเจ้าอยู่หัวอายุอย่างน้อย ๑๑๘ ฉะนั้นเราก็จะต้องมีอายุ ๑๑๘ อย่างน้อย เพื่อที่จะให้ผู้นั้นสามารถที่จะมีอายุ ๑๐๐ ปี ตามปณิธานของเขา. ก็เลยทำให้เห็นว่า ต้องอยู่อีก ๕๐ ปี. อีก ๕๐ ปี ใครจะอยู่อีกไม่ทราบ (เสียงหัวเราะ). แต่ว่าจะต้องมีชุมชนนี้ ต้องมีเมื่ออายุ ๑๑๗ ปี กับ ๓๖๔ วัน แล้วก็ไม่มีใคร ใครเห็นว่อยู่ก็มาได้ (เสียงหัวเราะ). ตอนนั้นถ้าถามว่ เมื่อ ๕๐ ปีเป็นอย่างไร ท่านผู้นั้นก็สามารถที่จะเล่าให้ฟัง หรืออาจจะต้องปรึกษาหารือกัน เพราะว่าบ้านนั้นอาจจะหลง อาจจะพูดอะไร ไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะมันนาน. แต่รู้เรื่องหรือไม่ อาจจะคุยกันสนุกว่ เมื่อ ๕๐ ปี มาทำอะไร. อย่างนี้คนที่อยู่ในที่นั่งข้างในที่นั่งนอก อีก ๕๐ ปี ก็เข้าใจว่ มีหลายคนที่ยังอยู่ได้ และจำได้ว่าสภาพและสถานการณ์ของบ้านเมืองเป็นอย่างไร.

เมื่อ ๕๐ ปี ตอนต้นรัชกาล งามท่านที่อยู่ในที่ประชุมนี้ ส่วนมากจะไม่รู้ว่ามิอะไร. เวลานั้นประชากรในประเทศมีประมาณ ๒๐ ล้านคน มาปัจจุบันนี้มีถึง ๖๐ ล้าน เป็นที่แน่นอนว่ามี ๖๐ ล้าน เพราะเขานับไว้. เขาไปดูว่าคนที่ ๖๐ ล้านเกิดมาเมื่อเร็วๆ นี้เอง. แต่ยังไม่ทราบว่าเป็นคนไหนเป็นคนที่ ๖๐ ล้าน เพราะว่าในเวลานั้น ชั่วโมงนั้น นาทีนั้นก็เกิดมาตั้งหลายคน ก็ไม่ทราบว่าเป็นคนไหนเป็นคนที่ ๖๐ ล้าน แต่อย่างไรก็ตาม นับคร่าวๆ ว่าเดี๋ยวนี้มีคน ๖๐ ล้าน. ประชากรในเมืองไทย เปรียบเทียบกับเมื่อครั้งกระโน้นที่มี ๒๐ ล้านคน ความแตกต่างก็เห็นได้ชัด.

ในทางสถานการณ์อื่นๆ เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ ก็ต่างกัน. จากเวลานั้นจนถึงเวลานี้ ก็มีวิวัฒนาการ มีความเปลี่ยนแปลงมาตลอด. ความเปลี่ยนแปลงนี้ ไม่ใช่จะมาเอง ความเปลี่ยนแปลงนี้มาจากการกระทำของคนที่อยู่ในประเทศ. คนจะแย้งว่าเมืองไทยนี้มีชาวต่างประเทศเข้ามามากมาย และคนไทยที่ถือว่าเป็นคนไทยก็ได้ออกไปต่างประเทศมากมาย. จริง แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นไทยก็ยังอยู่ในประเทศไทย แล้วก็มีความรับผิดชอบของแต่ละคน. พูดถึงโดยเฉพาะคนที่เกิดในปีแรกของรัชกาล ตั้งแต่เกิดมาก็มีความรับผิดชอบแล้ว แม้จะไม่รู้เรื่อง จะอ้างไม่ได้ว่าคนที่เกิดมารู้เรื่องทันที แต่ว่าต้องเรียนรู้ ต้องมาสัมผัส สัมผัสกับโลก หรือสัมผัสกับประเทศเป็นเวลาหลายปีอยู่ ถึงจะเข้าใจว่าประเทศเป็นอย่างไร.

การที่ประเทศไทยมาอยู่ในสภาพปัจจุบันนี้ก็ผ่าน เรียกว่าฝีมือ หรือการกระทำของคนทั้งประเทศ. ถ้าเปรียบเทียบความเป็นอยู่เมื่อ ๕๐ ปี กับปัจจุบันนี้ ก็เห็นความแตกต่าง คนที่มีชีวิตตั้งแต่สมัยโน้น จนถึงสมัยนี้ และที่เกิดมาตามทาง ก็เป็นผู้ที่ได้สร้างส่วนรวม ได้สร้างประเทศชาติให้เป็นดังที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้. จะบอกว่าสมัยโน้นกับสมัยนี้เป็นอย่างไร ต่างกันไหม ต่างกัน. จะว่าสมัยโน้นดีกว่าสมัยนี้ ก็พูดไม่ได้ ว่าสมัยนี้ดีกว่าสมัยโน้นก็พูดไม่ได้. อยู่ในปัจจุบันนี้ เรามีสิ่งใด เราก็มีอยู่ในปัจจุบัน ในอดีตเราเคยมีอะไร ก็ผ่านไปแล้ว ในอนาคตจะมีอย่างไร ก็จะต้องคอยดูว่าร่วมกันสร้างอย่างไร. ถ้าร่วมกันสร้างดีก็ดี ถ้าร่วมกันสร้างไม่ดี ก็เสียใจ ก็ไม่ดี. ฉะนั้นคนที่สามารถที่จะระลึกลงไปถึงระยะก่อนนี้ และมาเปรียบเทียบกับที่เป็นปัจจุบัน ก็มีความสามารถที่จะถือว่าเป็นบทเรียน. ถือว่าเป็นหน้าที่ส่วนตัว จะเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย จะเป็นนักธุรกิจ จะเป็นประชาชนที่ทำการค้า ทำหน้าที่อะไรก็ตาม ก็เป็นหน้าที่ของผู้นั้นที่จะหวนระลึกไปเพื่อจะเป็นบทเรียน. ถ้าไม่หวนระลึกแล้ว ก็ไม่ทำตามที่ได้มีบทเรียนมา สังคมไทยก็ต้องสลายไป.

ที่พูดถึงว่าเมื่อสมัยก่อนนี้หรือปัจจุบันนี้ อย่างไหนจะดีกว่ากัน เพราะว่าสมัยบางคนบอกว่าเดี๋ยวนี้
เลวทรามมาก สถานการณ์แย่ คนเลว. จริง คนเลวก็มีมาก คนเลวมีมากกว่าสมัยก่อนนี้ เพราะว่าคน
หมายถึงประชากรมีมากกว่าสมัยก่อนนี้ตั้ง ๓ เท่า คนเลวก็ต้องมีมากกว่า ๓ เท่า. นี่ตามสถิติ ส่วนมาก
ก็เป็นอย่างนั้น คนดีก็ต้องมีมากกว่า ๓ เท่าเหมือนกัน. ถ้าดูตามสถิติ โดยมากสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสัดส่วน
เป็นส่วนกัน หมายความว่าเดี๋ยวนี้คนดีก็มากกว่า ๓ เท่า ก็น่าดีใจ แต่คนเลวก็มีมากกว่า ๓ เท่า ก็น่าเสียใจ.
ข้อนี้เป็นเรื่องที่ต้องคิด และเมื่อคิดแล้วก็สามารถจะแก้ไขให้อีก ๕๐ ปีข้างหน้า เมื่อประชากรอาจจะ
เพิ่มขึ้นไปอีก อย่าให้คนไม่ดีเพิ่มขึ้น ให้คนดีเพิ่มขึ้นมากกว่าคนไม่ดี จะทำให้อนาคตแจ่มใส. คือโดยมาก
สมัยนี้คนเก๋าคนแก่ บอกสมัยก่อนนี้ดีมาก สมัยนี้เลวทราม ความจริงไม่ใช่อย่างนั้น. ถ้าเราเอาตัวเรา
ใส่ในคนที่จะเป็นในอีก ๕๐ ปี ก็เป็นเหมือนกัน. แต่ถ้าเราตั้งใจ เราจะมีดวงตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป
ให้ทำอะไรที่เรียกว่าดี เชื่อว่าใน ๕๐ ปี เมื่อเรามาพบกัน จะมีคนดีมากกว่าคนไม่ดี. เมื่อมีคนดีมากกว่า
คนไม่ดี สังคมไทยย่อมจะสบายกว่า และแต่ละคนจะสบายกว่า.

ปัญหามีอยู่ว่า คำว่า “ดี” คืออะไร. ไม่มีทางที่จะวิเคราะห์ศัพท์ว่า “ดี” คือคำว่า “ดี” นี่มันสั้นๆ รู้สึกว่า
จะเป็นคำที่สั้นสุดในภาษา อาจจะไม่สั้นที่สุด ยังมีคำที่สั้นกว่า แต่อย่างไรก็สั้นมาก. ใครจะมาวิเคราะห์
คำนี้ได้ รู้สึกว่ายาก เพราะว่าแต่ละคนก็นึกว่าดี แต่ไม่แน่ว่าใช่หรือไม่ใช่. อย่างไรก็ตาม ถ้าพูดคร่าวๆ
ความดี คนก็เข้าใจ แต่จะบอกว่าเป็นอะไรยาก. ความดีคืออะไรที่ทำให้เรามีความสงบความสุขใจแท้ๆ
เป็นผลดี. คนที่ไม่ดีเรียกว่าคนเลว คำว่าเลวนี้นึกว่าน้อยกว่าคนเลวก็ไม่ใช่จะวิเคราะห์ว่าอะไร.

คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่าคนดี ทำให้เกิดความดีในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย. ความเลว
นั้นจะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก แต่เป็นไปได้. ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะให้คนเลวมาทำให้คนดี
เป็นคนเลวยาก. สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี. คนเลวมิได้อยากให้คนอื่นเลว เพราะว่าถ้าคนอื่นเลว
คนเลวนั้นแหละจะเดือดร้อน. เขาู้ดีกว่าถ้าคนเลวทำให้คนอื่นเลว ก็หมายความว่าคนนั้นจะเบียดเบียน
ตัวเขาเอง ก็คือเบียดเบียนคนที่เลวทำให้ยิ่งแย่เข้า. ไม่มีใครอยาก. ฉะนั้นที่มีความหวังว่าอีก ๕๐ ปี
ข้างหน้านี้ จำนวนคนเลวจะน้อยกว่าคนดี เพราะว่าคนเลวจะทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก. ส่วนคนดีจะ
ทำให้คนเลวเป็นคนดี ก็ไม่พ้นวิสัย ทำได้. จึงมีหวังว่า อนาคตจะแจ่มใส แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องให้คน
ในสังคมนี้มีความตั้งใจ. ถ้าไม่มีความตั้งใจแล้วก็เชื่อว่า ตัวคนดีจะกลายเป็นคนเลวด้วยตัวเอง
ไม่ต้องให้ใครมาชักชวน มันก็เลวไป ก็ลงเหวลงนรก.

อันนี้ ที่พูดอย่างนี้ได้เพราะได้รับยกย่องว่า มีประสบการณ์มาถึง ๕๐ ปี ก็ให้เห็นความจริงของข้อนี้ ซึ่งเป็นความจริงที่เมื่อทราบแล้ว เมื่อเห็นแล้ว เป็นสิ่งที่น่ากลัว. คนที่มีชีวิตหรือทำงานสัก ๕ ปี ๑๐ ปี จะเห็นข้อนี้ยาก เพราะว่าเปรียบเทียบไม่ได้ แต่ผู้ที่ได้รับราชการหรือทำงานมา ๕๐ ปี เชื่อว่าควรจะเห็นได้. นี่ไม่ใช่ขอตัว แต่ว่าถามท่านผู้ที่มีอายุราชการ หรืออายุทำงานมา ๕๐ ปี ก็เชื่อว่าจะเห็นด้วยว่าคนดีชนะคนไม่ดีได้ แต่ยากพอใช้ เพราะว่ามีคนมากขึ้น ความต้องการของคนก็มากขึ้น การพัฒนาขึ้นมาไม่ทันกับการพัฒนาของประชากร.

สำหรับวิธีที่จะทำให้คนเป็นคนดีนั้น ก็มีเช่น การศึกษา. เมื่อก่อนนี้ ด้านการศึกษาคนในเมืองไทยนี้มีความรู้ การอ่านหนังสือ เขียนหนังสือเป็น มีมาก เปรียบเทียบกับประเทศอื่นค่อนข้างจะสูง คือมีการอ่านเขียนได้เปอร์เซ็นต์สูง แต่มาปัจจุบันนี้น้อยลง เพราะว่าคนเพิ่ม โรงเรียน หรือผู้ที่มีหน้าที่สอนน้อยลง เปรียบเทียบกัน. อาจจะแย้งว่าสมัยนี้มีเทคโนโลยีสูง ทำให้สามารถที่จะทำกิจการโรงเรียน กิจการสั่งสอนแพร่ออกไปได้มากกว่า. แต่ไม่มีอะไรแทนการอบรม ไม่มีอะไรแทนการบ่มนิสัย. คือการสอนนี้มีแบ่งเป็นอบรม แล้วก็บ่มนิสัย. แต่ถ้าไม่มีผู้ที่อบรม ไม่มีผู้ที่บ่มนิสัย หรือผู้ที่อบรม หรือผู้ที่บ่มนิสัย เป็นคนที่คุณภาพต่ำ ผู้ที่ได้รับอบรมบ่มนิยาย่อมคุณภาพต่ำเหมือนกัน อาจจะยิ่งร้ายกว่า แม้จะมีเทคโนโลยีขั้นสูง.

เทคโนโลยีขั้นสูงนี้ คนส่วนมาก เคียวนี่ก็เข้าใจ ว่ามีโทรทัศน์ มีดาวเทียม มีเครื่องคอมพิวเตอร์. แต่ว่าเครื่องเหล่านี้ หรือสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ดูรูปร่างท่าทางเหมือนมีชีวิต แต่อาจจะไม่มีชีวิต มีสีก็มีสีได้ แต่ว่าไม่มีสั่น. คือสั่นนั้นรวมแล้วมันครบถ้วน และยังไม่ครบ ยังไม่มีจิตใจ. อาจจะ使人ที่มีจิตใจอ่อนเปลี่ยนเป็นคนละคนก็ได้ แต่ว่าที่จะอบรมโดยใช้สื่อที่ก้าวหน้าที่มีเทคโนโลยีสูงนี้ยากที่สุดที่จะอบรมบ่มนิสัยด้วยเครื่องเหล่านี้ ฉะนั้นไม่มีอะไรแทนคนสอนคน. คนสอนคนนี่ มีที่เขาใช้ดาวเทียมคนเดียวสอนได้เป็นพัน เป็นหมื่น ในคราวเดียวกัน แต่ถ่ายทอดความดีนี้ยาก. ถ้าถ่ายทอดจะว่าไป อาจจะต้องถ่ายทอดตัวต่อตัว. ฉะนั้นการที่มีความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงในประเทศ ในสังคมไทย ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเปลี่ยนแปลงในทางดี. นอกจากต้องหาวิธีให้มีการถ่ายทอดโดยใช้ตำรา หรือใช้หลักสูตรที่เหมาะสมที่ทำให้คนเป็นคน.

อันนี้ก็ขอฝากความคิดอันนี้ไว้ เพราะว่าเป็นสิ่งสำคัญ. ถ้าสักที่จะให้มีความรู้ทางเทคโนโลยีมากไม่พอ. ต้องมีความเป็นคน คนดี รวมความแล้วว่า ต้องอบรมบ่มนิสัยให้ได้ ก็ต้องหาวิธีที่จะทำ.

ข้อนี้ที่พูดอย่างนี้ค่อนข้างจะเลยเถิด แต่ว่าอดไม่ได้ เพราะว่าพบใคร เดียวนี้ พบใครก็บอกว่า ๕๐ ปี. ก็ใช่ ๕๐ ปี ต้องใช้ประโยชน์จาก ๕๐ ปีนี้ ถ้า ๕๐ ปี แล้วไม่ใช้ประโยชน์ เราก็ไร้ประโยชน์.

ดีที่มีปีกาญจนาภิเษก ๒ ปีนี้ มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ ๙ นี้ ซึ่งบางที คนก็ไม่รู้ แต่เขาไปหามาที่ไหนไม่ทราบ. เขาไปหามาข้อมูลต่างๆ ซึ่งมีมากที่เป็นความจริง ไม่เข้าใจเขาเอามา จากไหน แต่บางทีข้อมูลที่ได้มาไม่มีทางที่จะให้คนอื่นทราบ. มาควักจากหัว หัวสมองเราเอง พูดว่า “เรา” เราคือหมายถึงข้าพเจ้า เรานี้พูดแบบ แบบที่ฝรั่งเรียกว่า “We of Majesty”. เราอยู่คนเดียว ทำไมคนอื่นรู้ได้ รู้ได้ว่าเราคิดอะไร อันนี้อาจจะเป็นเพราะเผอิญไปเล่าให้คนฟังก็ได้ หรือเขาอาจจะ สันนิษฐานเอาว่า คิดอย่างนั้นๆ. อย่างไรก็ตามมีหลายอย่างที่ถูกต้อง มีบางอย่างที่ไม่ถูกต้อง ที่เขียน ยกย่องว่าเป็นอย่างนั้นๆ เราเองยังไม่ทราบ ยังไม่ทราบว่าเป็นอย่างนั้น คิดอย่างนั้น. แต่มาคิดดูก็ไม่เลว (เสียงหัวเราะ) เพราะว่าเราก็เก่งนี่.

ส่วนมากการยกยอปอปั้น ก็น่าชื่นชม แต่ก็ต้องระวังเหมือนกัน บางคนรับการยกยอมากแล้ว ก็จะลืมหืมตาไปเลย อาจจะนึกว่า เราเก่งมาก ทำอะไรก็ได้. แต่มาริเคราะห์ดู พิจารณาดูว่าที่เขายกยอนั้น บางทีเป็นความจริง แต่ไม่ใช่ของเราคนเดียว. การแก้ปัญหาต่างๆ อย่างที่นายกฯ พูดว่า แก้ปัญหาสำคัญๆ แก้ปัญหาภัยธรรมชาติ แก้ปัญหาภัยที่ไม่ได้เป็นธรรมชาติ เช่น จราจรคับคั่ง ได้คิดเองส่วนหนึ่ง แต่ว่า มีอีกส่วนที่เป็นส่วนใหญ่ ที่คนอื่นได้ช่วยคิด คนอื่นได้ช่วยปฏิบัติ. ซึ่งจะว่าไป เราคิด ๑๐ เปอร์เซ็นต์ คนอื่นคิด ๙๐ เปอร์เซ็นต์. ก็หมายความว่าโครงการพระราชดำรินี้ ทำส่วนหนึ่ง คือมีดำริ พระราชดำริ หมายความว่า ตามความคิดของพระราชฯ แล้วคนอื่นก็ไปทำ.

บางทีมีพระราชดำริ กว่าจะทำต้องใช้เวลาตั้ง ๑๐ ปี ๒๐ ปี แล้วคนอื่นเขาทำ และบอกว่านี่โครงการ พระราชดำริ. บางทีเราไม่รู้ว่าเป็นพระราชดำริใช่ (เสียงหัวเราะ) ไม่รู้ว่าเป็นพระราชดำริ เขาเอาไปทำ. บางทีพูดไปคำเดียว เขาไปทำโครงการตั้งล้านคำ. อันนี้บางทีก็ดี บางทีก็ไม่ค่อยดี คือได้ปรารภ ไม่ใช่ ดำริ ปรารภบางสิ่งบางอย่าง เขาก็เอาไปทำเลย แล้วก็บอกว่า นี่เป็นพระราชดำริ. บางทีก็ดี เท่ากับเขาให้ ความดีความชอบในความคิดนั้นๆ และในโครงการนั้นๆ. แต่บางทีโครงการนั้นๆ ก็ไม่ค่อยดีนัก เราก็เลยได้ ความดี ในโครงการที่ไม่ดีนัก. ก็ไม่ค่อยเป็นสิ่งที่น่ายินดีนัก. แต่ส่วนใหญ่โครงการพระราชดำริซึ่งเป็นการ ปฏิบัติของผู้อื่นก็ได้เป็นคน เป็นประโยชน์เลยปลื้มใจว่าที่คิดไปนิดเดียวนั้น เกิดประโยชน์ต่อเนื่องไป ทำให้ มีประโยชน์ต่อคนหมู่มาก. อันนี้ว่าด้วยโครงการพระราชดำริ.

เกี่ยวข้องกับ ๕๐ ปีนี้ บอกได้ว่าการฉลองทำให้มีความปลาบปลื้มใจ และที่ปลาบปลื้มใจ ก็การที่หลายองค์กร หลายส่วนราชการ หลายบริษัทได้ขุดเอาเรื่องราวเกี่ยวกับการกระทำทั้งดี ทั้งมีประโยชน์ ที่สำเร็จ ทั้งอะไรที่ตกขบขัน เขียนเป็นเรื่อง เขียนเป็นบทความ จนกระทั่งเป็นหนังสือเป็นเล่มๆ ไปเลย. อันนี้ดีมาก ไม่ใช่ดีมากว่าชอบใจที่เขายกยอปอปั้น แต่ดีมากเพราะว่าตามปกติแต่ละคนๆ ก็อยากจะได้เขียนอัตชีวประวัติ. ตอนนี่ไม่ต้อง คนอื่นเขาเขียนให้. แต่ว่ามีบางส่วนที่คนอื่นไม่ทราบ ก็คงต้องเขียนเอง. ที่จริงเขียนไว้บ้างแล้ว เริ่มต้นเขียนตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ ๕ ขวบ. คือตั้งแต่เกิดถึงอายุ ๕ ขวบนี้ เดียวนี้หาคนยากที่ได้เห็น ที่สามารถจะเขียนเรื่อง.

ตั้งใจจะเขียนเรื่องตั้งแต่เกิด เกิดนี้ก็เขียนไม่ได้ ต้องเชื่อคนอื่น แต่ตั้งแต่ที่จำได้ จำได้จริงๆ ของตัวเอง ไม่ใช่จากคำพูดของคนอื่น ก็ประมาณ ๓ ขวบ ๔ ขวบ ก็จำได้บางอย่าง อยากจะจดเอาไว้. เขียนเอาไว้จนกระทั่งอายุ ๑๔. ตั้งแต่อายุ ๑๔ หมายความว่าเมื่อ ๕๐ ปี มีคนไปขุดให้แล้ว คือเราไม่ต้องขุด แต่จากเกิดถึงอายุ ๑๔ เราต้องไปขุดเอง เพราะไม่มีใคร ไม่มีใครสนใจ มีแต่รูป บางรูปที่นำมาลงในหนังสือ ก็คงเห็นเด็กน่ารักเอ็นดู หัวกลมๆ กันนั้นคือเรา. ขุดถึงเรานี่ไม่ได้ เพราะตอนนั้นยังไม่มี “Majesty” นำหน้ายังไม่เป็น เรา เป็นตัวข้าพเจ้า. ตอนนั้นเขาไปขุดมา มาลงในหนังสือ แต่เรื่องราวเบื้องหลังของรูปนั้น ไม่มี เพราะไม่มีใครรู้ไว้ในหัวกลมๆ นั้นนะคิดอะไร. แต่ว่าก็ยังจำได้หลายอย่าง ฉะนั้นก็จะต้องพยายามที่จะขุดในความจำของเราเอง เรานี้แบบเรา คือ “We of Majesty” ก็เพราะเดี๋ยวนี้เราเป็น “Majesty” เราใหญ่โตแล้ว. ก็ต้องเขียน.

เมื่อปีที่แล้วในชุมนุมนี้ได้พูดว่า โครงการแก้มลิงนั้นเริ่มต้นตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ เพราะว่ามีลิงอยู่. ลิงนี้ สมเด็จพระบรมราชชนนีท่านไปซื้อมา แล้วมาไว้ในกรง เพราะท่านอยากที่จะให้ลูกๆ ของท่าน เห็นธรรมชาติหลายอย่าง ก็มีไก่ มีลิง มีนก. ท่านหามาเพื่อที่จะให้เด็กๆ ได้เห็นสิ่งแปลกๆ ต่างๆ และก็ได้ผลจริง ถ้าไม่ได้เห็นอย่างนั้น โครงการแก้มลิงก็ไม่เกิดขึ้น. ลิงนั้นนอกจาก มีแก้มลิง ก็มีฟัน ฟันคมด้วย แล้วก็ดุ มันกัด. สมเด็จพระบรมราชชนนี ท่านก็เลยให้หมอฟันฟันฟันลิง เมื่อกัดแล้วจะไม่เข้า คือจะไม่เป็นแผล. เลยจำได้ว่าลิงนี้ มีฟันคมและมีเขี้ยว ท่านก็เลยตะไบเขี้ยว ตะไบฟัน ไม่ให้เป็นอันตราย. อันนี้ก็ดูท่าทางเหมือน ไม่เป็นบทเรียนอะไร น่าจะเป็นบทเรียนของลิงมากกว่าของคน (เสียงหัวเราะ). แต่ว่าเป็นบทเรียนของคน ให้เห็นว่าใครกัด ก็ต้องถูกตะไบฟัน (เสียงหัวเราะ). และความจริงก็ควรจะเป็นอย่างนั้น ใครกัดอย่างนั้นเป็นอันธพาล ก็ต้องตะไบฟัน. นั่นเป็นบทเรียนเมื่ออายุ ๕ ขวบ.

ยังมีเรื่องราวต่างๆ อีกหลายเรื่อง เมื่อหวนระลึกไปถึงเมื่ออายุ ๕ ขวบ. เดียวนี้ที่เขียนเอาไว้ เขียนถึงอายุ ๕ ขวบ. ไปเกิดที่สหรัฐอเมริกา. อายุยังไม่ถึงขวบก็จากมาแล้ว กลับมา คือจะเรียกว่ากลับ เมืองไทยก็ไม่ได้ ไม่เคยอยู่มาก่อน เกิดที่อเมริกา. อย่างไรก็ตาม มาผ่านประเทศอังกฤษ และทางยุโรป. แล้วเดินทางมาถึงสิงคโปร์มาอายุ ๑ ขวบที่สิงคโปร์. ตอนนั้นจำไม่ได้แน่แต่โดยที่สมเด็จพระบรมราชชนนีท่าน ทรงจำได้ ก็ไปถามท่าน เรื่องราวต่างๆ ท่านก็ทรงเล่าให้ฟัง. มาถึงเมืองไทยแล้ว ก็มีชีวิตในเมืองไทย จนถึงอายุ ๕ ขวบ. เมื่อปี ๒๔๗๕ ตอนนั้นก็อายุได้ ๕ ขวบ และไปต่างประเทศอีกทีก็ต่อไป เมื่อต้นปี แบบไทย ปี ๒๔๗๖. ที่ไปนั้นก็ไปเมืองสวิส ก็หมายความว่าประวัติที่พยายามเขียนถึงอายุ ๕ ขวบนี้ ก็เป็นระยะที่มีชีวิตอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่อายุ ๑ ขวบ จนถึงอายุ ๕ ขวบ. แล้วยังต้องเขียนต่อไปให้ได้ ไปถึงอายุ ๑๔. ก็อย่างที่ว่าเมื่อตะกี้ จากอายุ ๑๔ เป็นประวัติที่คนสนใจ มีคนได้จดเอาไว้ เราจึง ไม่ต้องเขียน. ที่พูดทั้งหมดนี้ความจริงเป็นเรื่องส่วนตัว.

แต่ว่าไหนๆ ท่านก็มากัน ตะกี้เขาบอกว่า ๑๑,๙๔๒ คน ไม่ได้นับ เชื้อเขา (เสียงหัวเราะ) ๔๐๗ คนะ บางคนก็ ๑ คน (เสียงหัวเราะ) บางคนก็ ๑,๐๐๐ คน. ก็จะบอกได้ว่า มานี้ ไม่ได้เชิญท่านมา ไม่ได้เชิญใครมา มากันเอง (เสียงหัวเราะ). ใครอยากมาก็จัดซื้อ ชื้อข้าหรือไม่ข้า ก็ไม่ทราบ เพราะว่า มีหลายคน บางคนประกอบด้วยคนคนเดียวกับอีกคน. เคยเห็นรายชื่อของคนๆ แล้วก็มีคนที่มี ชื่อเดียวกันในหลายคนๆ ก็ไม่ทราบว่า ใน ๑๑,๙๔๒ คน นับข้าหรือไม่ อันนี้ก็ไม่ทราบ. แต่เชื้อเพราะ เป็นคนชื่อ (เสียงหัวเราะ) เป็นคนที่ไม่มีความสงสัยในคนอื่น เพราะถือว่าทุกคนก็เป็นคนดีทั้งนั้น จึงไม่ สงสัยว่าข้าหรือไม่ข้า. ฉะนั้นคนที่มานี้เป็นคนกันเองทั้งนั้น คือถ้าไม่ใช่คนกันเองก็จะต้องการเชิญมาเป็น ทางการแต่ใครอยากมาก็มา. ก็หมายความว่ากันเอง ถึงพูดอะไร ก็พูดกันเอง (เสียงหัวเราะ) พูดค่อนข้าง จะไม่มีพิธีต้องกัน.

แต่รู้สึกว่าคุณพูดมากแล้ว. เคยตำหนิคนบางคนว่าพูดมาก. อู้...คนนั้นพูดมากเหลือเกิน. เราก็กลายเป็นคนอย่างนั้นเหมือนกัน (เสียงหัวเราะ). แต่อย่างไรก็ตามที่พูดนี้ก็ถือว่าเป็นการต้อนรับ และเป็นการ ขอบใจที่มีความปรารถนาดี และอดสำหามันั่งฟัง. สมัยนี้ยังดีนะ แต่ก่อนนี้ไม่ได้นั่งฟัง แต่ก่อนนี้ยืนฟัง (เสียงหัวเราะ). ต่างคนต่างรู้สึกว่ามีอะไร ก็ขยับไปขยับมา เราก็พูดไม่ออก (เสียงหัวเราะ) เมื่อเขาขึ้น เราก็ดูไม่ออก ทำให้รู้สึกว่าการใจ. แล้วทีหลัง เพราะไม่ได้จัดเก้าอี้แบบนี้ ก็มานั่งกับพื้น ดูแล้วก็รู้สึก ลำบากใจ เพราะบางที่นั่งกับพื้น มันก็เมื่อย กลับไปกลับมา เราก็ดูไม่ออกอีกแหละ (เสียงหัวเราะ) พูดไม่ออก เพราะว่าเกรงใจ.

บางทีพูดไปพูดมา เอ๊ะ...คนโน้นหลับคนนี้หลับ (เสียงหัวเราะ). เราก็พูดไม่ออกอีกแหละ (เสียงหัวเราะ) เพราะว่า หมายความว่าที่เราพูดทำให้เขาหลับ นี่ก็แปลกดี (เสียงหัวเราะ). แต่ว่าอาจจะเป็นเกียรติก็ได้ (เสียงหัวเราะ) หมายความว่าคำพูดเราทำให้สบายใจ (เสียงหัวเราะ) ทำให้เคลิบเคลิ้ม (เสียงหัวเราะ) เขาเรียกว่าเคลิบเคลิ้มเลยทำให้หลับ มีเหมือนกัน. แต่วันนี้ไม่หลับ วันนี้คงพูดไม่ดี (เสียงหัวเราะ) คือถ้าพูดดีก็ต้องเคลิบเคลิ้ม. แต่ว่าคำพูดทำให้คนเคลิบเคลิ้ม มันก็ไม่ค่อยดี (เสียงหัวเราะ) รู้สึกว่าเขาตำหนิคนที่พูดแล้วทำให้คนเคลิบเคลิ้ม ก็หมายความว่าเคลิบเคลิ้มแล้วคิดตาม โดยที่อาจจะไม่ถูกต้อง อาจจะไม่ดีก็ได้.

วันนี้ท่านไม่เคลิบเคลิ้ม วันนี้ท่านดู... อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนมาก ท่านเป็นเด็กๆ ทั้งนั้น เปรียบเทียบ เพราะว่าเราที่อายุมากขึ้นไป. นี่ไม่ใช่บอกว่าอายุมากเกินไป. แต่ว่าอายุมากขึ้น เป็นของดีอย่างหนึ่ง ทำให้เห็นคนอื่นเป็นเด็กหมด. แล้วก็เลยกันเอง เลยรู้สึกว่ ือว่าเราเป็นผู้ใหญ่ นอกจากท่านผู้ใหญ่ ที่อยู่ข้างหน้านี้ ท่านเป็นผู้ใหญ่. ความจริงก็เป็นผู้ใหญ่ ือว่าเป็นรุ่น เหมือนว่าเป็นรุ่นพี่ก็ได้. แต่ก่อนนี้เวลาพูดกับผู้ใหญ่ เป็นรุ่นพี่ไม่ได้เป็นรุ่นลุง (เสียงหัวเราะ) อาจจะเป็นรุ่นปู่ก็ได้.

แต่ก่อนนี้เมื่อสมัย ๔๐ กว่าปี พบกับใคร เขาเป็นผู้ใหญ่มากว่ามาก แท้จริงเขาอายุสัก ๕๐ ดูผู้ใหญ่เหลือเกิน. ก็เลยทำให้นึกว่าเดี๋ยวนี้ เราไม่ใช่อายุ ๕๐. เราับราชการมา ๕๐ ปี แต่ว่าคนอื่นก็อยู่อย่างเดิม คนที่พบนี้ส่วนมากอายุต่ำกว่า ๖๐ นอกจากพวกพี่ๆ (เสียงหัวเราะ) เดียวนี้ไม่มีแล้ว. รุ่นลุง รุ่นป้า รุ่นปู่ รุ่นตา รุ่นยาย ไม่มีแล้ว. แต่อย่างไรก็ตาม พูดไปพูดมานี้ก็ถือว่าเป็นกันเอง. นึกว่าพอแล้ว ก็เหลือแต่ว่า ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มาให้พร และให้พรนี้สะท้อนกลับไปถึงท่าน ให้มีความเจริญรุ่งเรือง ความดีทุกประการ และความสำเร็จทุกอย่างที่พึงปรารถนา.

ประชากรที่เกิดในแผ่นดินรัชกาลที่ ๙ Population born in the reign of King Rama IX

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จสู่สวรรคาลัย เมื่อเวลา ๑๕.๕๒ นาฬิกาของวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ ยิ่งความโศกเศร้าในหมู่พสกนิกรชาวไทยทั้งแผ่นดินอย่างหาที่สุดมิได้

ใจของคนไทยคงเปี่ยมไปด้วยความเศร้าหมองไปอีกนาน แม้ทุกคนจะตระหนักล่วงหน้ามาก่อนแล้วว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะต้องบังเกิดขึ้นในวันหนึ่ง อย่างไรก็ตามไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แต่เมื่อถึงวันเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นจริงๆ ก็ยากที่ใครผู้ใดจะทำใจไม่อาลัยอาวรณ์พระองค์ท่านได้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงครองราชย์อยู่เป็นเวลานานถึง ๗๐ ปี นับเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์นานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย

His Majesty King Bhumibol Adulyadej passed away at 3:52 p.m. on Thursday 13th October 2016. This was the greatest loss for the country and which has ultimately led to a profound sadness among all Thais.

Indeed, Thai people's hearts will be filled with sorrow for a long time. Although everyone was aware in advance that this loss must happen one day, it was very hard for Thais not to mourn when the day actually came.

The late King was the ninth monarch of Thailand from the Chakri Dynasty. His Majesty King Rama IX was, at the time of his death, the longest - reigning monarch in Thai history, serving for 70 years.

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๙ คือคนไทยที่เกิดตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึงวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ นับว่าเป็นคนที่เกิดในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ นับถึงวันที่เสด็จสวรรคต (๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙) จะมีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุสูงสุดคือ ๗๐ ปี ๔ เดือน ๔ วัน จำนวนคนเกิดในสมัยรัชกาลที่ ๙ ประเมินว่ามีไม่น้อยกว่า ๗๐ ล้านคน แต่ที่ยังมีชีวิตอยู่มีจำนวนประมาณ ๖๐ ล้าน ๗ แสนคน

ในปี ๒๕๕๙ นี้ คาดประมาณว่าประเทศไทยมีประชากรอาศัยอยู่รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า ๖๘ ล้านคน แต่ที่เป็นประชากรสัญชาติไทยและที่ไม่ใช่สัญชาติไทยแต่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนมีอยู่ประมาณ ๖๕.๔ ล้านคน นอกนั้นเป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านของเราอีกไม่น้อยกว่า ๓ ล้านคน

ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙
As of 13 October 2016

ประชากรไทย
Thai population

65.4 ล้านคน
Million

เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๙
Born in the reign of King Rama IX

60.7 ล้านคน
Million

ประชากรไทย
Thai population

93% เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๙
Born in the reign of King Rama IX

The population born in the reign of King Rama IX refers to those who were born between 9 June 1946 and 13 October 2016. This group has a maximum age of 70 years 4 months 4 days. The number of the population born in the reign of King Rama IX is estimated to be no less than 70 million and, of these, about 60.7 million still alive.

In 2016, it was estimated that Thailand had a resident population of at least 68 million persons. Those who were Thai nationals and registered non-Thais accounted for 65.4 million persons. In addition to that number, there were also (unregistered) transnational migrants from neighbouring countries living in Thailand, totaling no less than 3 million persons.

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลก่อนหน้า } Population born in the previous reigns

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๘ Born in the reign of King Rama VIII

เกิดระหว่างวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ ถึงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ขณะนี้มีอายุ ๗๐ ถึง ๘๒ ปี ยังมีชีวิตอยู่อีกประมาณ ๓ ล้าน ๗ แสนคน (ประมาณร้อยละ ๖ ของประชากรทั้งหมด)

Born between 2 March 1934 and 9 June 1946, currently aged 70 to 82 years, accounting for 3.7 million (about 6% of the total population).

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๗ Born in the reign of King Rama VII

เกิดระหว่างวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ถึงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ ขณะนี้มีอายุ ๘๒ ถึง ๙๑ ปี ยังมีชีวิตอยู่อีกประมาณ ๘ แสนคน (ประมาณร้อยละ ๑ ของประชากรทั้งหมด) ถึงวันนี้จะเรียกคนรุ่นนี้ว่าเป็น “คนสี่แผ่นดิน” ก็ได้แล้ว

Born between 26 November 1925 and 2 March 1934, currently aged 82 to 91 years, accounting for 0.8 million (about 1% of the total population).

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๖

Born in the reign of King Rama VI

เกิดระหว่างวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ ถึงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ขณะนี้มีอายุ ๙๑ ถึง ๑๐๖ ปี ยังมีชีวิตอยู่อีกประมาณ ๑ แสนคน จะเรียกคนรุ่นนี้ว่าเป็น “คนหัวแผ่นดิน” ก็ได้ คือเกิดในแผ่นดินรัชกาลที่ ๖ มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๗ รัชกาลที่ ๘ และอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๙ อีกนานถึง ๗๐ ปี แล้ววันนี้มีชีวิตอยู่มาถึงรัชกาลที่ ๑๐ แล้ว

Born between 23 October 1910 and 26 November 1925, currently aged 91-106 years, accounting for about 0.1 million.

ประชากรที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๕

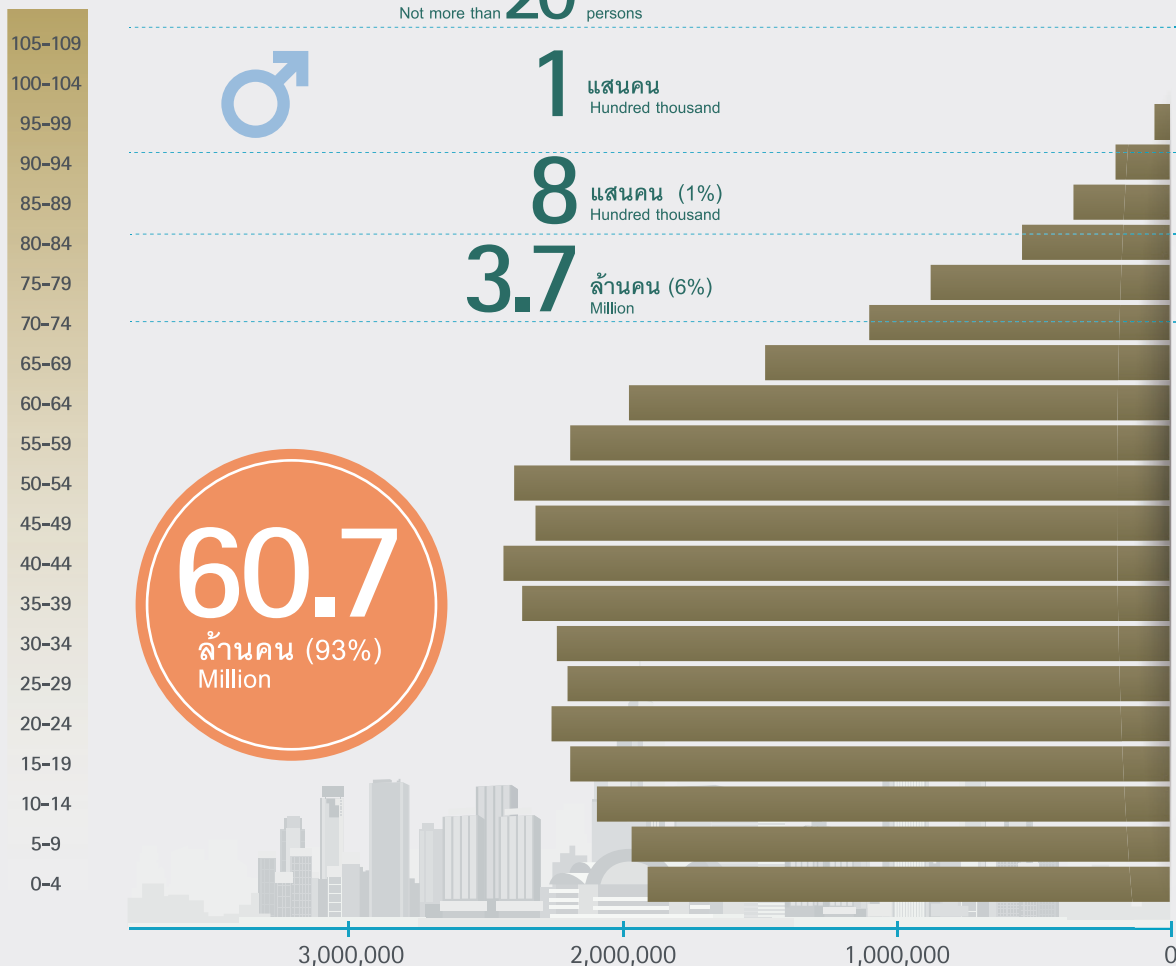
Born in the reign of King Rama V

เกิดก่อนวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ ขณะนี้มีอายุ ๑๐๖ ปีขึ้นไป ถ้ามีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ ก็เรียกได้ว่าเป็น “คนนอกแผ่นดิน” ทว่าทั้งประเทศไทยน่าจะยังมีอยู่ไม่เกิน ๒๐ คน

Born on 23 October 1910 and earlier. To date, this group ages 106 years and over, accounting for no more than 20 persons.

ประชากรไทยที่เกิดในแต่ละรัชกาล } Thai population born in each reign

อายุ (Age)

หมายเหตุ: คำนวณจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๕๖
Note: Calculated from Office of the National Economic and Social Development Board, 2013

เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๕
Born in the reign of King Rama V

เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๖
Born in the reign of King Rama VI

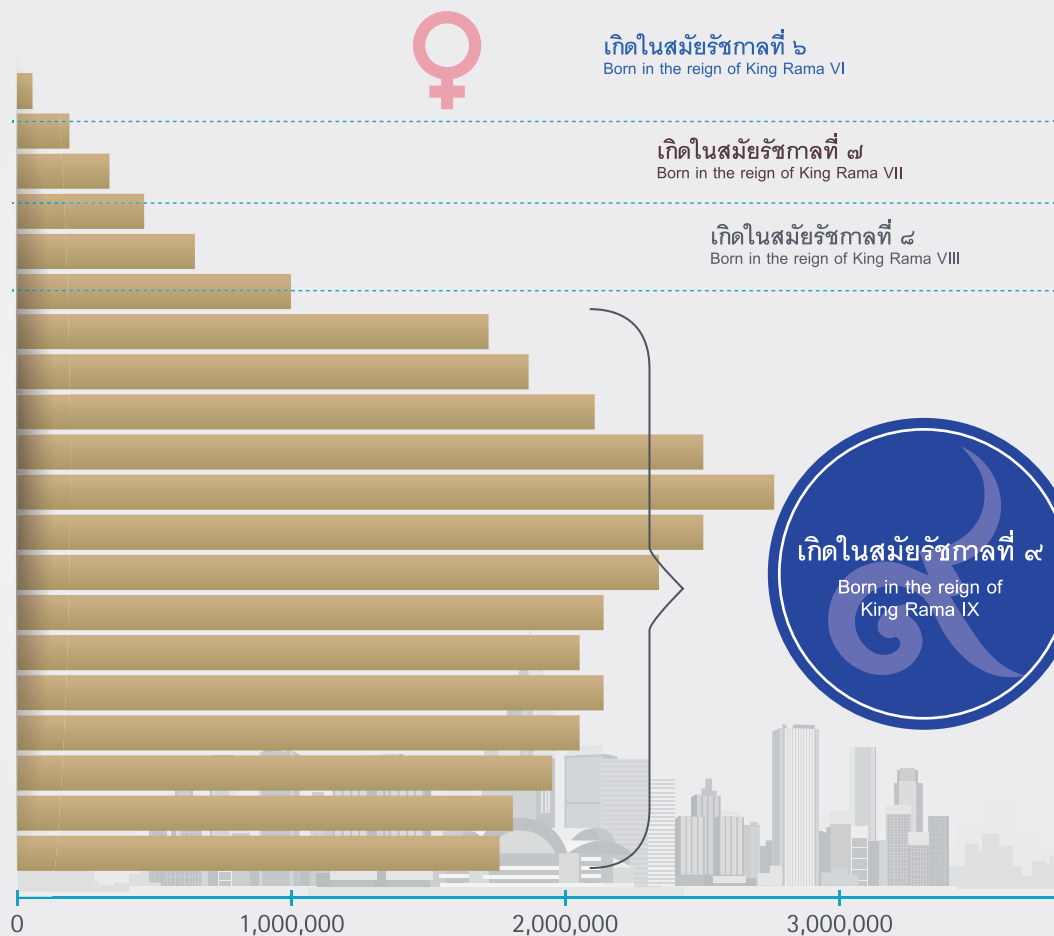
เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๗
Born in the reign of King Rama VII

เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๘
Born in the reign of King Rama VIII

เกิดในสมัยรัชกาลที่ ๙
Born in the reign of King Rama IX

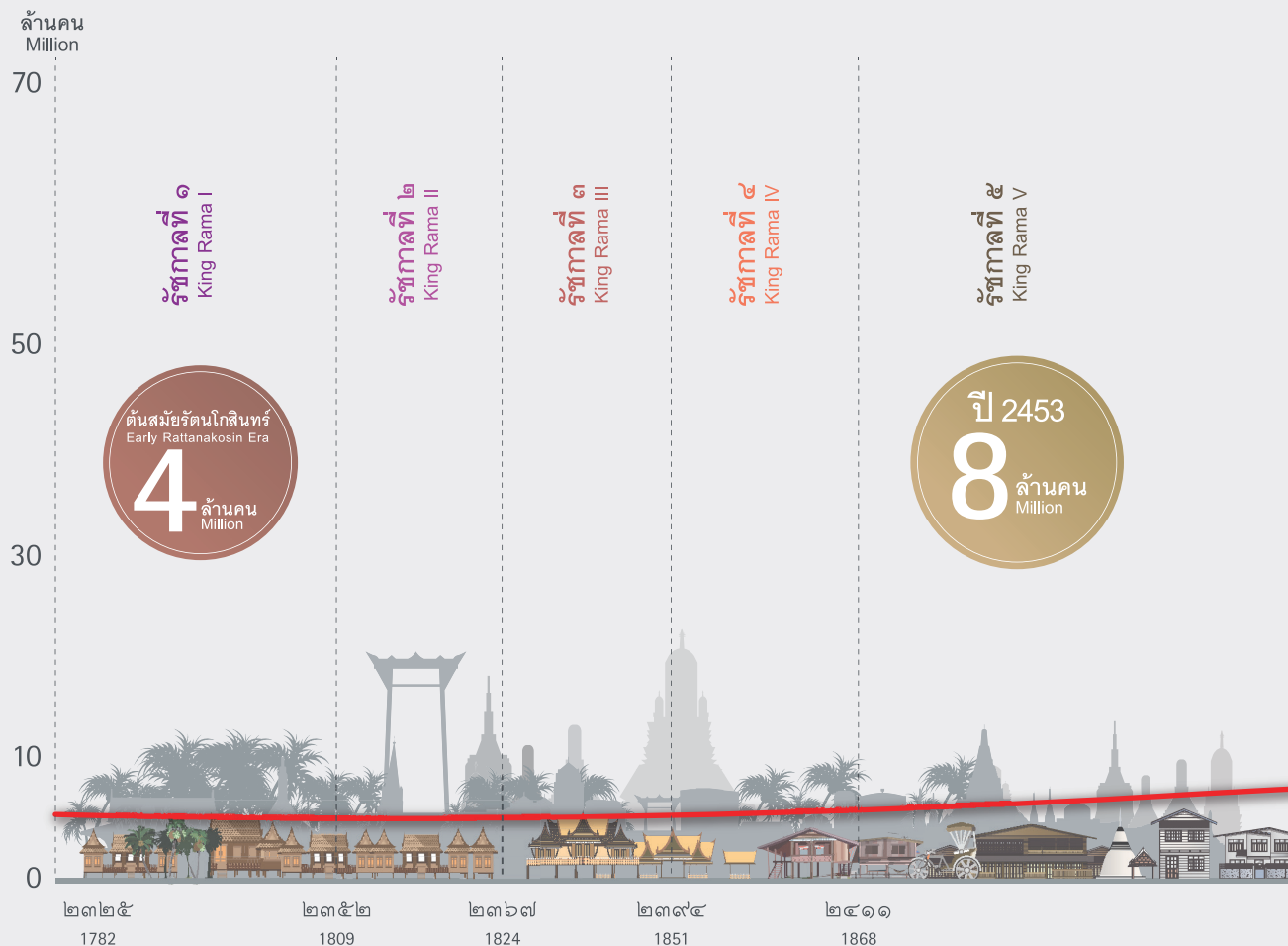
อายุ (Age)

105-109
100-104
95-99
90-94
85-89
80-84
75-79
70-74
65-69
60-64
55-59
50-54
45-49
40-44
35-39
30-34
25-29
20-24
15-19
10-14
5-9
0-4

การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙

Increase of population residing in Thailand in the reign of King Rama IX

หมายเหตุ: ข้อมูลปี ๒๕๕๙ คำนวณจากการคาดการณ์ประชากร Note: Data in 2016 is calculated from population projection.

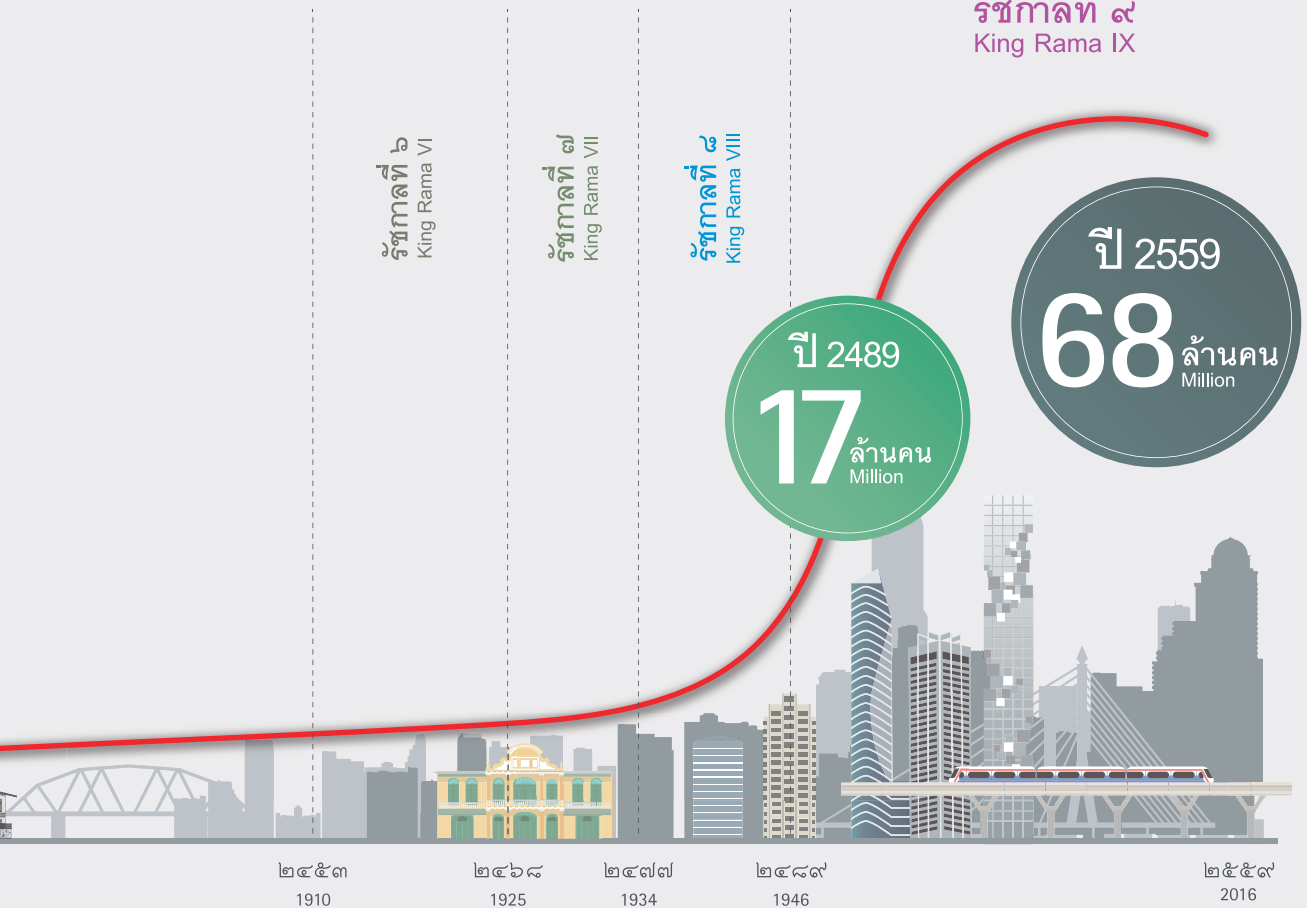
แหล่งข้อมูล Sources: กระทรวงมหาดไทย Ministry of Interior

สำนักงานสถิติแห่งชาติ National Statistical Office

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ Office of the National Economic and Social Development Board

รัชกาลที่ ๙
King Rama IX

จำนวนประชากรที่จําแนกนับได้โดยสำมะโนประชากรของประเทศไทย } Number of population enumerated by the census of Thailand

การสำมะโนครัวในสมัยรัชกาลที่ ๕
Household Census in the reign of King Rama V

8.2
ล้านคน
million

การสำมะโนครัวในสมัยรัชกาลที่ ๖
Household Census in the reign of King Rama VI

9.2
ล้านคน
million

การสำมะโนครัวในสมัยรัชกาลที่ ๗
Household Census in the reign of King Rama VII

11.5
ล้านคน
million

การสำมะโนครัวในสมัยรัชกาลที่ ๘
Household Census in the reign of King Rama VIII

14.5
ล้านคน
million

การสำรวจสำมะโนครัวในสมัยรัชกาลที่ ๙ } Household Census in the reign of King Rama IX

	สำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐ Household Census, 1947	17.4	ล้านคน million
	สำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ Population Census, 1960	26.2	ล้านคน million
	สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ Population and Housing Census, 1970	34.3	ล้านคน million
	สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๒๓ Population and Housing Census, 1980	44.8	ล้านคน million
	สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๓๓ Population and Housing Census, 1990	54.5	ล้านคน million
	สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๔๓ Population and Housing Census, 2000	60.9	ล้านคน million
	สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ Population and Housing Census, 2010	65.9	ล้านคน million

หมายเหตุ: การทำสำมะโนครัวในครั้งที่ ๑-๕ จัดทำโดย กระทรวงมหาดไทย

Note: The 1st-5th Censuses were conducted by the Ministry of Interior

ที่มา: กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

Sources: Ministry of Interior and National Statistical Office

สัมภาษณ์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ในการทำสำมะโนประชากรและเคหะ

Interviewing His Majesty for the
Population and Housing Census

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงเห็นคุณค่าของข้อมูลจากการทำสำมะโนประชากรและเคหะ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติและคณะผู้บริหารเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อ สัมภาษณ์และถวายนงานผลการทำสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๒๓, ๒๕๓๓ และ ๒๕๔๓

His Majesty King Bhumibol Adulyadej valued the use of information from the population census. He graciously blessed the civil servants of the National Statistical Office for interviewing and reporting the results of National Population and Housing Censuses, conducted in 1980, 1990 and 2000.

ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ปี ๒๕๕๙ Population residing in Thailand, 2016

ในปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทย แต่มีชื่ออยู่ในทะเบียน ๖๕.๓ ล้านคน และประชากรที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียน ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านประมาณ ๓ ล้านคน รวมทั้งหมด มีประชากรในประเทศไทย ประมาณ ๖๘.๓ ล้านคน

In 2016, the total population in Thailand was approximately 68.3 million, including 65.3 million Thais and non-Thais whose names in the registration system, and approximately 3 million migrant workers, mostly from neighboring countries.

การเปลี่ยนแปลงประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙ } Thailand's population change in the reign of King Rama IX

ในระยะเวลา ๗๐ ปีในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรรณาถบพิตร ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ถึงวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ นับเป็นช่วง “**เปลี่ยนผ่านทางประชากร**” ของประเทศไทยอย่างแท้จริง

ประชากรได้เปลี่ยนจากสภาพ “**ประชากรที่มีอัตราเพิ่มต่ำ**” จากสาเหตุอัตราเกิดและอัตราตายสูงในช่วงต้นรัชกาล ผ่านสถานการณ์ “**การระเบิดของประชากร**” อันเนื่องมาจากช่องว่างที่กว้างมากระหว่างอัตราเกิดที่ยังคงอยู่ในระดับสูงกับ อัตราตายที่ลดลงจนอยู่ในระดับต่ำในช่วงกลางรัชกาล เข้าสู่สภาพ “**ประชากรที่มีอัตราเพิ่มต่ำ**” อีกครั้งหนึ่ง สภาพใหม่นี้เป็นผลมาจากทั้งอัตราเกิดและอัตราตายลดลงสู่ระดับต่ำใกล้เคียงกันในช่วงปลายรัชกาล

ในสมัยรัชกาลที่ ๙ ประชากรของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ๓ เท่าตัว จาก ๑๗.๔ ล้านคนในปี ๒๔๙๐ เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๖๘.๓ ล้านคนในปี ๒๕๕๙

The 70-year period of the reign of King Rama IX, from 9 June 1946 to 13 October 2016, coincided with the ‘**demographic transition**’ in Thailand.

The population has changed from a population with **low growth rate** due to the high birth and death rates during the early part of the reign, passing through a period of “**explosive population growth**” because of the wide gap between high birth and low death rates in the middle part of the reign, and entering into a status of **population with low growth rate** again, due to both birth and death rates falling to a low level at the end of the reign.

In the reign of King Rama IX, Thailand's population increased more than three times, from 17.4 million in 1947 to 68.3 million in 2016.

ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปี ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ประชากรในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งขนาด โครงสร้างอายุและเพศ การกระจายตัว รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทย

พิพิธสารทางประชากรและสังคม สาระที่ ๓ นี้ จะนำเสนอภาพการเปลี่ยนแปลงประชากรและสังคมในสมัยรัชกาลที่ ๙ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงเวลา คือ ต้นรัชกาล กลางรัชกาล และปลายรัชกาลที่ ๙

ต้นรัชกาลที่ ๙ หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ จนถึงประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐

กลางรัชกาลที่ ๙ หมายถึง ช่วงเวลาอันยาวนานประมาณ ๕๐ ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ จนถึงประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐

ปลายรัชกาลที่ ๙ หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ จนถึงวันที่ พระองค์ท่านเสด็จสู่สวรรคาลัย เมื่อเวลา ๑๕.๕๒ นาฬิกาของวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

During the 70-year reign of King Rama IX, the Thai population has changed dramatically in terms of size, age-sex structure, distribution and socio-economic condition.

Exhibition 3 depicts the demographic and social changes in the reign of King Rama IX, divided into three periods: the early, middle, and late Reign.

The early reign of King Rama IX refers to the time since 9 June 1946 until about 1957.

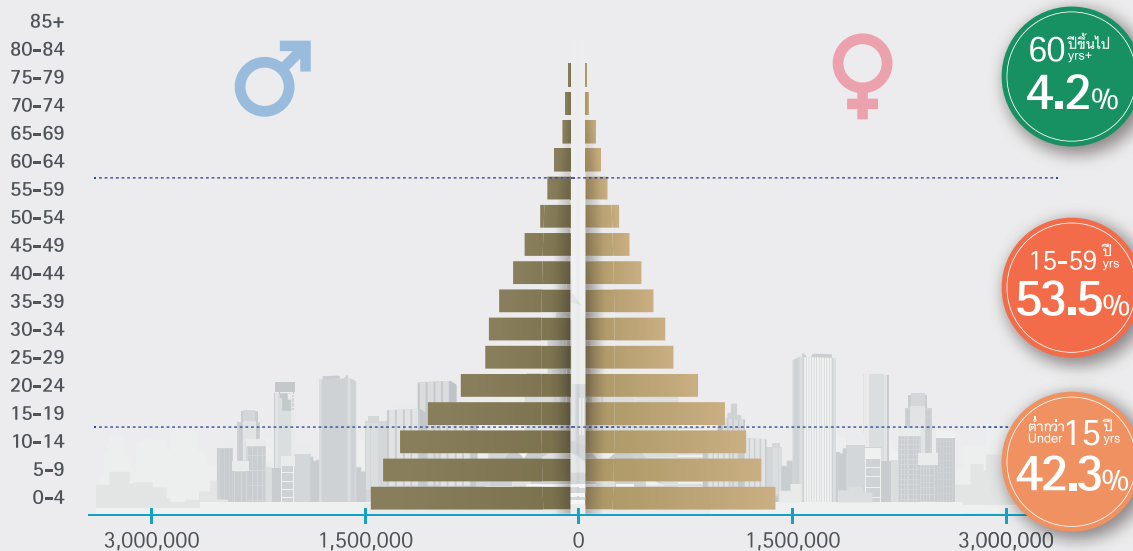
The middle reign refers to the 50 years from 1957 to 2007.

The late reign refers to the period from 2007 to 3:52 p.m. on the 13 October 2016.

ประชากรไทยในช่วงต้นรัชกาลที่ ๙

Thai population in the early reign of King Rama IX

พีระมิดประชากรไทย พ.ศ. ๒๔๙๐
Population pyramid, 1947

จำนวนประชากร 17.4 ล้านคน
Total population million

อายุมัธยฐาน 18.4 ปี
Median age years

อัตราส่วนเพศ: ผู้ชาย 99 คนต่อผู้หญิง 100 คน
Sex ratio: males females

อายุมัธยฐาน คือ อายุที่แบ่งประชากรออกเป็นสองส่วนเท่าๆ กัน ส่วนหนึ่งมีอายุน้อยกว่า และอีกส่วนหนึ่งมีอายุมากกว่าอายุนี้นี้

Median age is the age that divided population into two halves, one is younger and the other is older.

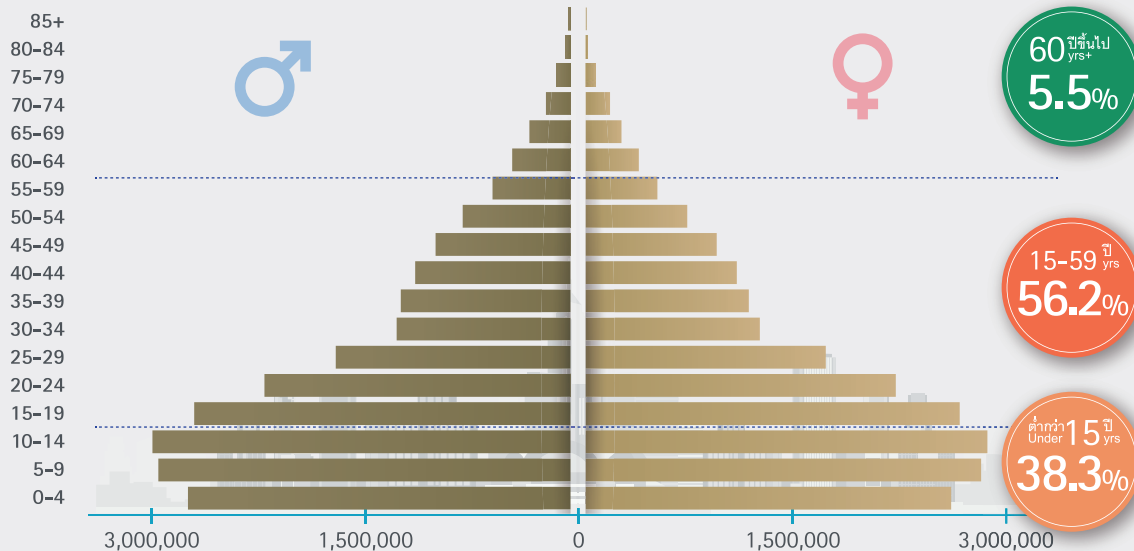
ที่มา: สร้างและคำนวณจากสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐

Source: Constructed and calculated from the Household Census, 1947

ประชากรไทยในช่วงกลางรัชกาลที่ ๙

Thai population in the middle reign of King Rama IX }

พีระมิดประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๒๓
Population pyramid, 1980

จำนวนประชากร
Total population **44.8** ล้านคน
million

อายุมัธยฐาน
Median age **19.9** ปี
years

อัตราส่วนเพศ: ผู้ชาย **99** คนต่อผู้หญิง **100** คน
Sex ratio: males females

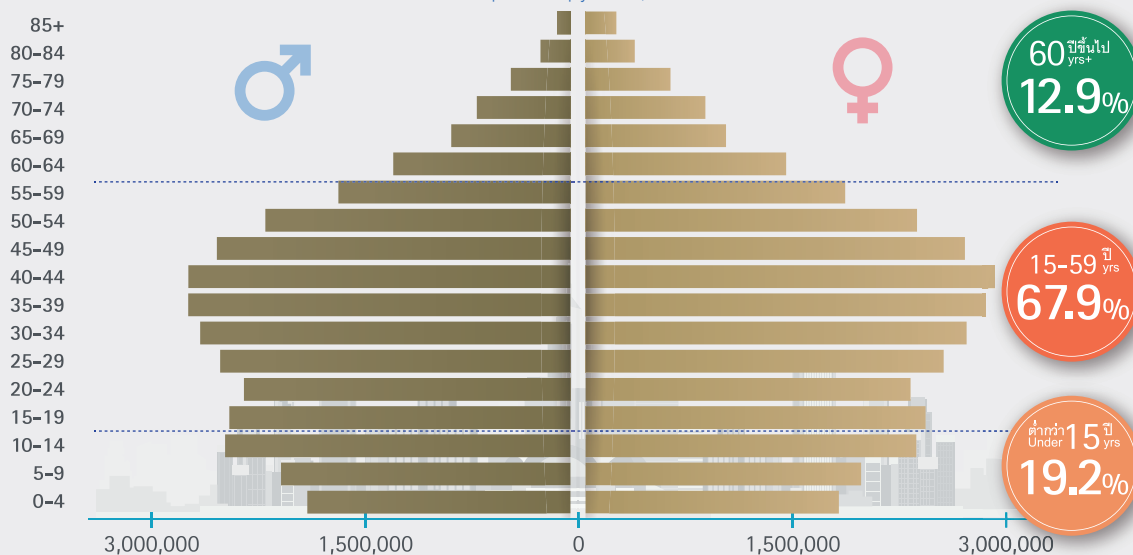
ที่มา: สร้างและคำนวณจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๒๓

Source: Constructed and calculated from the Population and Housing Census, 1980

ประชากรไทยในช่วงปลายรัชกาลที่ ๙

Thai population in the late reign of King Rama IX

พีระมิดประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๕๓
Population pyramid, 2010

จำนวนประชากร
Total population **65.9** ล้านคน
million

อายุมัธยฐาน
Median age **35.2** ปี
years

อัตราส่วนเพศ: ผู้ชาย **96** คนต่อผู้หญิง **100** คน
Sex ratio: males females

ที่มา: สร้างและคำนวณจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓

Source: Constructed and calculated from the Population and Housing Census, 2010.

ในรัชกาลที่ ๙ อายุคนไทยยืนยาวขึ้น

In the reign of King Rama IX, Thai people lived longer

แม้การสาธารณสุขและการแพทย์แบบตะวันตกจะเป็นที่รู้จักในสังคมไทยมานานนับศตวรรษก่อนหน้านี้แล้ว แต่เมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ สุขภาพของคนไทยก็ยังมีปัญหาอยู่มาก คนไทยยังมีการตายด้วยสาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ โดยเฉพาะโรคติดต่อและโรคติดต่อที่ยังมีอัตราที่สูงในทุกกลุ่มอายุ

ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีในรัชกาลที่ ๙ การตายในวัยต่างๆ ของคนไทยลดน้อยลงมาก “อัตราตายทารก” หรือการตายของเด็กก่อนที่จะมีอายุครบ ๑ ปีที่เคยสูงเกิน ๑๕๐ ต่อการเกิดมีชีพ ๑,๐๐๐ ราย ได้ลดลงเหลือเพียง ๑๓ เมื่อปลายรัชกาลที่ ๙ “อัตราส่วนมารดาตาย” หรือการตายของมารดาที่มีสาเหตุมาจากการตั้งครรภ์และการคลอดบุตร ได้ลดลงจากที่เคยสูงกว่า ๒๐๐ ต่อการเกิดมีชีพ ๑๐๐,๐๐๐ ราย เหลือเพียง ๓๖ เมื่อปลายรัชกาล

“อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด” ของคนไทยยืนยาวขึ้นจาก ๕๐ ปีเมื่อต้นรัชกาล เป็น ๗๕ ปีเมื่อปลายรัชกาล

In the early reign of King Rama IX, the mortality rates among Thais in every age group were still high; the deaths were mostly caused by various diseases, especially infectious disease.

Throughout the 70 years in the 9th reign, the mortality in every age group decreased. The infant mortality rate (IMR) decreased from over 150 infant deaths per 1,000 live births to only 13 in the last year of the reign. The maternal mortality ratio (the maternal deaths due to pregnancy and birth delivery) decreased from over 200 per 100,000 live births to only 36 at the end of the reign.

The life expectancy at birth among Thai people increased from 50 years in the early reign to 75 years at the end.

“
๗๐ ปี
ในสมัยรัชกาลที่ ๙
ชีวิตคนไทยได้ยืนยาวขึ้น
ถึง ๒๕ ปี

”
70 years
in the reign
of King Rama IX,
Thai people has
lived longer up to
25 years.

อัตราเพิ่มประชากรสูงมากในสมัยรัชกาลที่ ๙

Very high population growth rate in the reign of King Rama IX

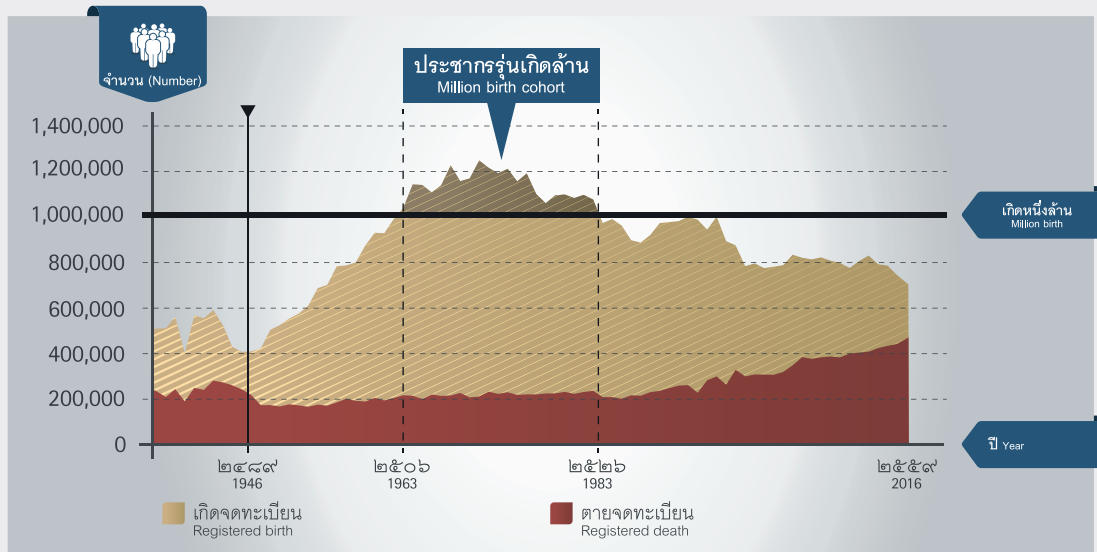
เมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ ภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดของคนไทยยังเป็นไปตามธรรมชาติ การคุมกำเนิดด้วยวิธีการสมัยใหม่ยังไม่แพร่หลาย “อัตราเจริญพันธุ์รวม” หรือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะมีตลอดวัยมีบุตรยังสูงมาก ประมาณว่า สมัยนั้นผู้หญิงไทยคนหนึ่งจะมีบุตรมากถึง ๖ คน ย้อนกลับไปในสมัยรัชกาลที่ ๘ ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยเคยมีนโยบายสร้างชาติด้วยการส่งเสริมการเกิด มีการประกวดแม่ลูกดกประจำปี บางปีแม่ลูกดกที่ชนะการประกวดมีลูกถึง ๑๘ คน

ในปี ๒๔๘๙ มีการแจ้งเกิดประมาณ ๔ แสนราย ข้อมูลจากทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย แสดงว่าจำนวนเกิดในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนมากถึง ๘ แสนรายในปี ๒๕๐๐ และเพิ่มขึ้นถึง ๑ ล้านรายเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๐๖ จากนั้นต่อมาอีก ๒๐ ปี การเกิดในประเทศไทยได้สูงเกินกว่า ๑ ล้านรายต่อปีติดต่อกันมาจนถึงปี ๒๕๒๖ การเกิดที่เกินกว่า ๑ ล้านรายต่อปีระหว่างปี ๒๕๐๖-๒๕๒๖ ได้รับการขนานนามว่าเป็น “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” ซึ่งนับว่าเป็นคลื่นประชากรที่ใหญ่มาก

In the early reign of King Rama IX, the level of fertility of Thais was high. Modern contraception method was not widely used. The “total fertility rate” was approximately six children per woman. Prior to the World War II, Thailand had a policy of building the nation by promoting births. There was an annual contest for the mother with the largest number of children. In some years, mothers who won the contest had 18 children.

In 1946, there were about 400,000 births registered. The number of births in Thailand increased to 800,000 in 1957 and reached 1 million for the first time in 1963. The annual number of births in Thailand continued to exceed 1 million consecutively until 1983. Those born during the years 1963-1983 are known as the “million birth cohort”, and this cohort represents a huge demographic “wave” moving to become older persons.

ประชากรรุ่นเกิดล้านในสมัยรัชกาลที่ ๙ “Million birth cohort” in the reign of King Rama IX

ที่มา: ทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

Source: Civil Registration, Ministry of Interior

ในช่วงทศวรรษที่ ๒๕๐๐-๒๕๑๐ “อัตราเกิด” ของประชากรไทยสูงมาก คือสูงกว่า ๔๐ ต่อประชากร ๑,๐๐๐ ราย ช่องว่างระหว่าง “อัตราเกิด” และ “อัตราตาย” ในช่วงนี้กว้างมาก “อัตราเพิ่มประชากร” สูงเกินกว่าร้อยละ ๓ ต่อปี ช่วงเวลานี้ ประเทศไทยตื่นตัวเรื่องการเพิ่มประชากรที่เร็วเกินไป และได้ประกาศนโยบายประชากร เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยมีเป้าหมายที่จะชะลอ “อัตราเพิ่มประชากร” ด้วยการส่งเสริมให้คู่สมรสใช้การวางแผนครอบครัวด้วยความสมัครใจ

During 1960s, the birth rate was higher than 40 per 1,000 population per year. The gap between the “birth rate” and the “death rate” constituted a very high growth rate of 3% per year. Thailand became concerned about the consequences of rapid population growth, then population policy was declared on March 17th, 1970, with the goal of reducing the **population growth rate** by encouraging married couples to use family planning voluntarily.

ผู้หญิงไทยมีบุตรเฉลี่ยจากที่เคยสูงกว่า ๖ คน เมื่อต้นรัชกาล
ลดลงเหลือเพียง ๑.๕ คนเท่านั้นเมื่อปลายรัชกาล

The average of over 6 children per woman at the early
reign reduced to only 1.5 at the late reign.

หลังจากปี ๒๕๒๗ เป็นต้นมา จำนวนเกิดในประเทศไทยค่อยๆ ลดลงจนเหลือต่ำกว่า ๘ แสนรายต่อปี
ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ และในปีสุดท้ายของรัชกาลที่ ๙ มีเด็กเกิดที่มาจดทะเบียนเพียง ๗ แสนรายเท่านั้น

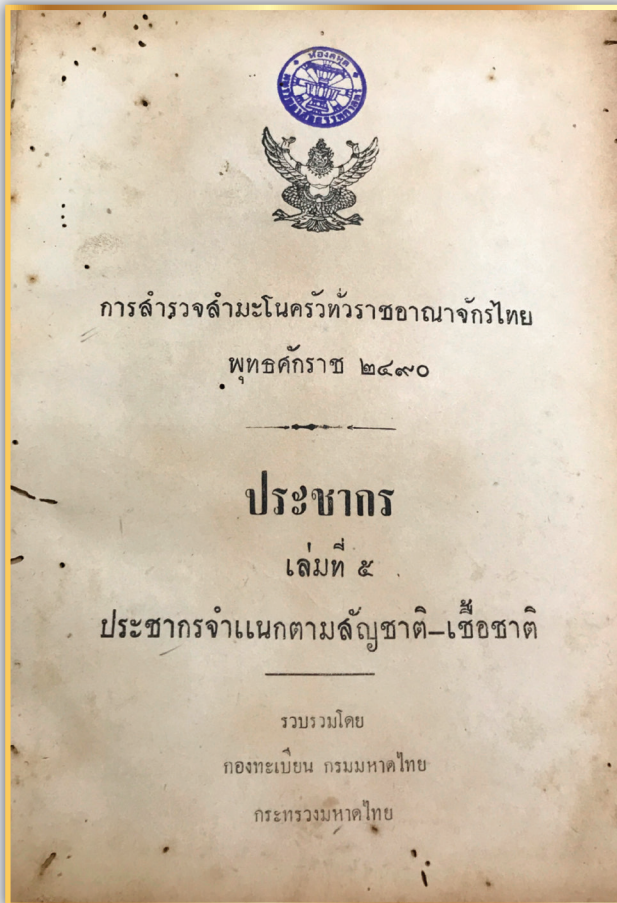
After 1984, the annual number of births continuously declined and, in 1999, fell below 8 hundred thousand. In 2016,
the last year of the 9th reign, there were only 7 hundred thousand births registered.

๓๗

. . . ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙ . . .

ประชากรต่างชาติในประเทศไทย } Immigrant population in Thailand

ภาพถ่ายจาก หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Photo taken from Pridi Banomyong Library, Thammasat University

สำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐
ได้รายงานว่า ในจำนวนประชากร
๑๗.๔ ล้านคนทั่วราชอาณาจักร
มีคนต่างชาติอยู่ ๕๒๗,๐๓๗ คน
หรือคิดเป็นร้อยละ ๓ ในจำนวน
คนต่างชาติในประเทศไทย ส่วนใหญ่
ร้อยละ ๙๐ เป็นคนจีน นอกนั้น
มีคนฝรั่งเศส อังกฤษ เนเธอร์แลนด์
อเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น “อื่นๆในยุโรป”
และ “อื่นๆในเอเชีย”

The 1947 Housing Census
reported that, of 17.4 million people
in the Kingdom, there were 527,037
foreigners, or 3% of the total population
in Thailand. Of these, 90% were Chinese.
Other nationalities included French, British,
Dutch, American, German, Japanese, and
citizens of other European and Asian
countries.

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๙ ได้เกิดปรากฏการณ์การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน แรงงานข้ามชาติเหล่านี้เข้ามาทำงานในขณะที่แรงงานไทยมีจำนวนลดลง แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงาน ๓ ประเภทที่คนไทยไม่อยากทำ คือ ๑) งานที่ยากลำบาก ๒) งานที่สกปรก และ ๓) งานที่เสี่ยงอันตราย

สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ รายงานว่ามีคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยและไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียน ๒.๑ ล้านคน อย่างไรก็ตาม เมื่อปีท้ายๆ ของรัชกาลที่ ๙ ประเมินว่ามีแรงงานข้ามชาติอยู่อย่างน้อย ๓ ล้านคน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา รองลงมาเป็นชาวกัมพูชา และลาว

During the late reign of King Rama IX, there was a large flow of migrant workers from neighboring countries. Migrants mostly worked in three job categories that Thais shunned: 1) difficult 2) dirty, and 3) dangerous.

The 2010 Population and Housing Census reported that there were 2.1 million non-Thai residents whose names were not in the civil registration system. However, in the last year of the 9th reign, it was estimated that there were at least 3 million migrant workers in Thailand, most of whom were Myanmar, with a lesser number of Cambodian and Lao migrants.

การกระจายตัวของประชากรในสมัยรัชกาลที่ ๙ } Population distribution in the reign of King Rama IX

จำนวนประชากรรายจังหวัดเมื่อต้นและปลายสมัยรัชกาลที่ ๙
Population by province in the early and late reign of King Rama IX

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
ทั่วราชอาณาจักร (Whole Kingdom)	17,442,689	65,931,550
กรุงเทพมหานคร (Bangkok) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๑๔) (Constituted as a province in 1971)	-	5,686,646
พระนครศรีอยุธยา (Phra Nakhon)	889,538	-
ธนบุรี (Thonburi)	289,343	-
สมุทรปราการ (Samut Prakan)	163,137	1,293,553
นนทบุรี (Nonthaburi)	133,623	1,211,924
ปทุมธานี (Pathum Thani)	142,488	1,111,376
นครปฐม (Nakhon Pathom)	273,683	905,008
สมุทรสาคร (Samut Sakhon)	113,673	556,719
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (Bangkok Metropolitan Area and Periphery)	2,005,485	10,765,226
พระนครศรีอยุธยา (Phra Nakhon Si Ayutthaya)	373,889	810,320
อ่างทอง (Ang Thong)	150,515	282,404

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
ลพบุรี (Lop Buri)	202,041	757,321
สิงห์บุรี (Sing Buri)	115,669	210,588
ชัยนาท (Chai Nat)	170,962	330,431
สระบุรี (Saraburi)	207,051	640,065
ภาคกลางส่วนกลาง (Central-Central Region)	1,220,127	3,031,129
ชลบุรี (Chon Buri)	210,513	1,483,049
ระยอง (Rayong)	84,461	700,223
จันทบุรี (Chanthaburi)	114,076	532,466
ตราด (Trat)	45,040	229,437
ฉะเชิงเทรา (Chachoengsao)	242,898	704,399
ปราจีนบุรี (Prachin Buri)	225,636	484,829
สระแก้ว (Sa Kaeo) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๓๖) (Constituted in 1993)	-	559,017
นครนายก (Nakhon Nayok)	117,004	258,358
ภาคตะวันออก (Eastern Region)	1,039,628	4,951,778
ราชบุรี (Ratchaburi)	301,563	869,823
กาญจนบุรี (Kanchanaburi)	140,812	885,112

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
สุพรรณบุรี (Suphan Buri)	341,039	848,567
สมุทรสงคราม (Samut Songkhram)	126,592	194,069
เพชรบุรี (เพชรบุรี) (Phetchaburi)	180,251	480,652
ประจวบคีรีขันธ์ (Prachuap Khiri Khan)	73,400	539,534
ภาคตะวันตก (Western Region)	1,163,657	3,817,757
เชียงใหม่ (Chiang Mai)	535,664	1,735,762
ลำพูน (Lamphun)	180,360	405,999
ลำปาง (Lampang)	331,956	748,850
อุตรดิตถ์ (อุตรดิตถ์) (Uttaradit)	171,549	458,197
แพร่ (Phrae)	213,203	449,810
น่าน (Nan)	210,858	479,916
เชียงราย (Chiang Rai)	485,080	1,282,544
พะเยา (Phayao) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๒๐) (Constituted in 1977)	-	479,188
แม่ฮ่องสอน (Mae Hong Son)	66,389	275,884
นครสวรรค์ (Nakhon Sawan)	379,077	1,066,455
อุทัยธานี (Uthai Thani)	104,550	330,299

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
กำแพงเพชร (กำแพงเพชร) (Kamphaeng Phet)	67,515	729,542
ตาก (Tak)	105,712	631,965
สุโขทัย (Sukhothai)	189,153	600,231
พิษณุโลก (Phitsanulok)	202,113	865,759
พิจิตร (Phichit)	236,905	543,482
เพ็ชรบูรณ์ (เพชรบูรณ์) (Phetchabun)	162,627	995,223
ภาคเหนือ (Northern Region)	3,642,711	12,079,106
นครราชสีมา (Nakhon Ratchasima)	731,722	2,631,435
บุรีรัมย์ (Buri Ram)	334,561	1,587,897
สุรินทร์ (Surin)	438,474	1,395,567
ศรีสะเกษ (Si Sa Ket)	472,378	1,470,341
ชัยภูมิ (Chaiyaphum)	291,598	1,138,199
อุบลราชธานี (Ubon Ratchathani)	856,373	1,862,965
ยโสธร (Yasothon) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๑๕) (Constituted in 1972)	-	539,815
อำนาจเจริญ (Amnat Charoen) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๓๖) (Constituted in 1993)	-	377,120
หนองบัวลำภู (Nong Bua Lam Phu) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๓๖) (Constituted in 1993)	-	510,734

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
ขอนแก่น (Khon Kaen)	590,638	1,801,753
อุดรธานี (Udon Thani)	386,116	1,578,783
เลย (Loei)	136,161	639,801
หนองคาย (Nong Khai)	144,240	520,363
บึงกาฬ (Bueng Kan) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๕๔) (Constituted in 2011)	-	421,625
มหาสารคาม (Maha Sarakham)	707,346	963,484
ร้อยเอ็ด (Roi Et)	536,279	1,307,982
กาฬสินธุ์ (Kalasin) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๔๙๐) (Constituted in 1947)	-	985,232
สกลนคร (Sakon Nakhon)	270,442	1,145,949
นครพนม (Nakhon Phanom)	313,953	716,873
มุกดาหาร (Mukdahan) (ปีที่ตั้งจังหวัด ๒๕๒๕) (Constituted in 1982)	-	349,474
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (North-Eastern Region)	6,210,281	21,945,392
นครศรีธรรมราช (Nakhon Si Thammarat)	487,743	1,554,432
กระบี่ (Krabi)	58,799	465,931
พังงา (Phangnga)	60,355	265,579
ภูเก็ต (Phuket)	49,104	394,169

จังหวัด (Province)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ¹ (1947)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ² (2016)
สุราษฎร์ธานี (Surat Thani)	211,679	1,050,913
ระนอง (Ranong)	21,305	189,154
ชุมพร (Chumphon)	118,460	507,604
สงขลา (Songkhla)	350,687	1,417,440
สตูล (Satun)	46,326	317,612
ตรัง (Trang)	151,739	641,684
พัทลุง (Phatthalung)	151,964	523,723
ปัตตานี (Pattani)	203,155	700,961
ยะลา (Yala)	80,770	522,279
นราธิวาส (Narathiwat)	168,714	789,681
ภาคใต้ (Southern Region)	2,160,800	9,341,162

แหล่งข้อมูล Sources:

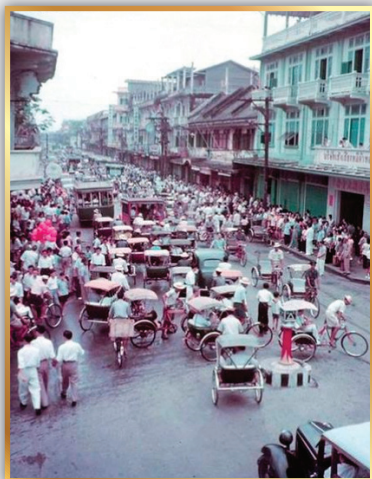
- สำมะโนครัว ๒๔๙๐ Household Census, 1947
- ทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย Civil registration, Ministry of Interior.

ประชากรเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๙

Urban population in the reign of King Rama IX }

เมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ คนไทยยังอยู่ในเขตชนบทเป็นส่วนใหญ่ ตามรายงานของล้ามะโนครวั พ.ศ. ๒๔๙๐ จังหวัดพระนครเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ จังหวัดพระนครและธนบุรียังแยกเป็น ๒ จังหวัด แต่สมัยนั้นพื้นที่ของทั้ง ๒ จังหวัดนี้ก็ยังไม่ได้เป็นเมืองทั้งหมด ถ้าคิดว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตชั้นในของจังหวัดพระนคร อันได้แก่ อำเภอพระนคร ปทุมวัน บางรัก ยานนาวา ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ และดุสิต รวมถึงของจังหวัดธนบุรี อันได้แก่ อำเภอธนบุรีและบางกอกน้อย เท่านั้นที่เป็นประชากรในเขตเมือง เมืองพระนคร-ธนบุรี ก็จะมีประชากรอยู่ประมาณ ๘.๑ แสนคน

สำหรับจังหวัดอื่นๆ ประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลรวมกันทั่วประเทศแล้ว มีอยู่ประมาณ ๓ แสนคน และเมื่อรวมกับประชากรในเขตเมืองพระนคร-ธนบุรีแล้ว ประชากรเมืองของประเทศไทยเมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ ก็มีอยู่ประมาณ ๑.๑ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๖.๔ ของประชากรทั้งหมด

In the early reign of King Rama IX, Thais were still living mostly in rural areas. According to the 1947 Census, Phra Nakhon (i.e., Bangkok) was the largest city in the country. During the early reign, Phra Nakhon and Thonburi were two separated provinces. However, the areas of these two provinces were not all urban. If we assume that people living in the inner zone of Phra Nakhon and Thonburi were the urban population, these two provinces would have had an urban population of about 810,000.

In other provinces, people living in municipal areas accounted for approximately 0.3 million. Hence, there were about 1.1 million urban population in Thailand during the early reign of King Rama IX, or 6.4% of the total population.

เมืองใหญ่ ๑๐ อันดับแรกในสมัยรัชกาลที่ ๙ } Top 10 largest cities in the reign of King Rama IX

อันดับ (Rank)	พ.ศ. ๒๔๙๐ ^{1/} (1947)	จำนวนประชากร ในเขตเทศบาล (Population in municipal area)	พ.ศ. ๒๕๕๙ ^{2/} (2016)	จำนวนประชากร ในเขตเทศบาล (Population in municipal area)
1	พระนคร-ธนบุรี (Phra Nakhon-Thonburi)	889,538	กรุงเทพมหานคร (Bangkok Metropolitan Area)	5,686,646
2	เมืองชลบุรี (Chonburi)	29,187	เทศบาลนครนนทบุรี (Nontaburi)	255,739
3	เมืองลำปาง (Lampang)	22,004	เทศบาลนครปากเกร็ด (Pak-Kred)	189,258
4	เมืองขอนแก่น (Khonkaen)	21,358	เทศบาลนครหาดใหญ่ (Hat-Yai)	159,627
5	เมืองจันทบุรี (Chantaburi)	18,093	เทศบาลนครนครราชสีมา (Nakhon Ratchasima)	131,286
6	เมืองพิษณุโลก (Phitsanulok)	14,503	เทศบาลนครอุดรธานี (Udon Thani)	131,192
7	เมืองเชียงใหม่ (Chiang Mai)	12,960	เทศบาลนครเชียงใหม่ (Chiang Mai)	131,019
8	เมืองตรัง (Trang)	12,025	เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (Surat Thani)	130,114
9	เมืองมหาสารคาม (Maha Sarakham)	11,550	เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ (Chao Phraya Surasak)	128,664
10	เมืองแพร่ (Phrae)	11,381	เทศบาลนครขอนแก่น (Khon Kaen)	120,045

หมายเหตุ: ประชากรในเขตเทศบาลของจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ในสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐ นับเฉพาะประชากร "เขตชั้นใน" ของกรุงเทพมหานครตามที่จำแนกไว้ใน พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ เขต ได้แก่ เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก

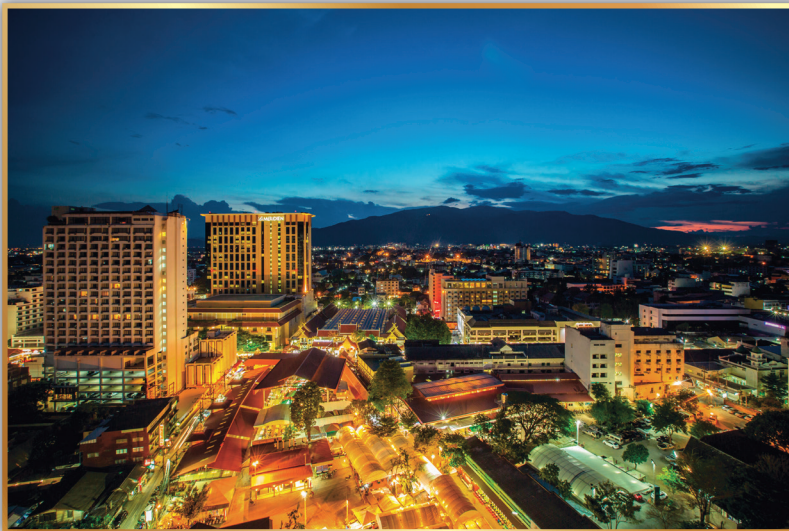
Note: Population in the municipality of Phra Nakhon and Thonburi in the 1947 Household Census, were those residing in Bangkok's "Inner Zone" as classified in 2016 into three zones , inner, middle and outer zones.

แหล่งข้อมูล Sources:

1. สำมะโนครัว ๒๔๙๐ Household Census, 1947
2. ทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย Civil registration, Ministry of Interior

ภาพถ่ายกรุงเทพจาก shutterstock By arhendrix

ภาพถ่ายไนท์บาซาร์ จังหวัดเชียงใหม่จาก shutterstock By DONOT6_STUDIO

การกระจายตัวของประชากรไทยตามเขตที่อยู่อาศัยที่เป็นเมือง-ชนบท แตกต่างกันอย่างมากเมื่อสมัยต้นรัชกาลกับปลายรัชกาล

ในปีสุดท้ายของรัชกาลที่ ๙ ตามข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลประเภทต่างๆ อันได้แก่ เทศบาล ตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และเขตเมืองพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งถือว่าเป็นเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ ๓๔ ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม หากคิดรวมประชากรแฝง หรือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล แต่ไม่มีที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรแล้ว ประมาณว่า ประชากรไทยมากกว่าครึ่งหนึ่ง อยู่ในเขตเมือง

Comparing between the early and late reign of King Rama IX, the distribution of the Thai population by urban-rural residence differed greatly.

In the last year of the 9th reign, according to the Department of Administration, Ministry of the Interior, the population in urban areas, or those living in various municipalities, accounted for 34% of the total population. However, it is estimated that if the unregistered population in towns and cities is included, more than half of the Thai population were in urban areas.

“
เมื่อต้นรัชกาล
ประชากรเมืองมีเพียง
ร้อยละ ๖
เมื่อปลายรัชกาล
ประชากรเมืองมีมากกว่า
ร้อยละ 50
”

In the early reign,
the urban population
was only 6%.
At the end of the reign,
the urban population
of Thailand is more
than 50%.

อาชีพการเกษตรในสมัยรัชกาลที่ ๙

Agricultural occupation in the reign of King Rama IX }

เพศและอาชีพของประชากร

ตารางที่ ๑.- จำนวนประชากรซึ่งมีอาชีพต่าง ๆ จำแนกตามหมวดอาชีพและเพศ
ทั่วราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๐
(ส่วนร้อยละน้อยกว่า ๐.๑ ไม่ได้แสดงไว้)

หมวดอาชีพ	จำนวน			วิภาคตามส่วนร้อย			ส่วนร้อยละจำนวนรวม		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ทุกอาชีพ	๖,๗๒๓,๕๕๖	๓,๕๕๗,๒๔๗	๓,๑๖๖,๓๐๙	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๕๒.๗	๔๗.๓	
การเกษตรและประมง	๖,๐๒๒,๗๕๕	๓,๑๑๗,๗๕๗	๒,๙๐๕,๐๐๐	๘๘.๕	๘๗.๕	๘๙.๓	๕๑.๖	๕๑.๕	
การป่าไม้	๒๐,๕๐๗	๑๕,๐๑๒	๕,๔๙๕	๐.๓	๐.๔	๐.๒	๐.๒	๐.๒	
การค้า	๓๕๗,๓๓๖	๒๒๑,๖๖๑	๑๓๕,๖๗๕	๕.๒	๖.๒	๔.๓	๖.๒	๓.๗	
อุตสาหกรรมและการบริการ	๑๒๕,๕๕๕	๕๖,๗๕๐	๖๘,๘๐๕	๑.๙	๒.๐	๑.๐	๑.๙	๑.๕	
การก่อสร้าง	๑๕,๐๗๑	๑๑,๗๐๗	๓,๓๖๔	๐.๒	๐.๓	—	๐.๒	๐.๑	
การขนส่งและการคมนาคม	๕๗,๗๕๗	๓๖,๕๖๗	๒๑,๑๙๐	๐.๘	๐.๖	๐.๓	๐.๖	๐.๓	
การสาธารณสุข	๖๒,๗๕๖	๖๒,๗๕๖	๖๒,๗๕๖	๐.๙	๐.๙	—	๐.๙	๐.๙	
การวิชาชีพ	๕๕,๗๕๗	๕๕,๗๕๗	๕๕,๗๕๗	๐.๘	๐.๘	๐.๘	๐.๘	๐.๘	
การบ้านและการส่วนตัว	๕๕,๗๕๗	๕๕,๗๕๗	๕๕,๗๕๗	๐.๘	๐.๘	๐.๘	๐.๘	๐.๘	
การเกษียณ	๑๗,๕๕๗	๑๗,๕๕๗	๑๗,๕๕๗	๐.๒	๐.๒	—	๐.๒	๐.๒	

ภาพถ่ายรายงานการสำรวจสำมะโนครัวทั่วราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๐
ถ่ายจาก หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Photo of the report of 1937 Household Census, taken from
Pridi Banomyong Library, Thammasat University.

ในการสำรวจสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๘๐ ประชากรร้อยละ ๘๘ ประกอบอาชีพการเกษตร ป่าไม้และการประมง เนื่องจากการสำรวจสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๘๐ ไม่มีรายงานการประกอบอาชีพของประชากร แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่า เมื่อต้นรัชกาลที่ ๙ ประชากรไทยประมาณร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพการเกษตร

เมื่อปลายสมัยรัชกาลที่ ๙ สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ รายงานว่า ประชากรอายุ ๒๐-๖๔ ปี ประกอบอาชีพการเกษตร ป่าไม้ และการประมง คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของคนที่ทำงานอยู่

The 1937 Household Census reported that 89% of Thai population engaged in agricultural and fishery occupation. The 1947 census did not report occupation of population. It may be estimated that, in the early reign of King Rama IX, about 80% of Thai population engaging in agricultural occupation.

In the late reign of King Rama IX, the 2010 Population and Housing Census reported that the population aged 20-69 years engaging in agriculture, forestry and fishery, accounted for 40% of the working population.

การศึกษาของประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙

Education of the Thai population in the reign of King Rama IX

เมื่อต้นรัชกาล

การสำรวจสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐ รายงานว่า ประชากรไทยอายุมากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ที่รู้หนังสือ โดยอ่านออกเขียนได้ทั่วราชอาณาจักรไทย คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๗ เป็นชายร้อยละ ๖๓ และหญิงร้อยละ ๓๗

เมื่อกลางรัชกาล

สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๒๓ รายงานว่า ประชากรอายุ ๑๐ ปีขึ้นไปอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ ๘๙ โดยผู้ชายอ่านออกเขียนได้ร้อยละ ๙๒ และผู้หญิงร้อยละ ๘๕

เมื่อปลายรัชกาล

สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ รายงานว่า ประชากรอายุ ๑๐ ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง เกือบทั้งหมด หรือร้อยละ ๙๖ สามารถอ่านออกเขียนได้

ประชากร					
ตารางที่ ๒ ประชากรอายุ ๑๐ ปีและกว่า ซึ่งรู้หนังสือและไม่รู้หนังสือจนเกินความ					
สัญชาติ ทวีราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๐					
สัญชาติ	ประชากรอายุ ๑๐ ปีและกว่า	ไม่รู้หนังสือ	รู้หนังสือ	ส่วนร้อย	
				ไม่รู้หนังสือ	รู้หนังสือ
ทุกสัญชาติ	๓,๒๖๓,๒๗๓,๗๖๖	๕,๗๖๖,๒๖๗	๖,๖๖๒,๗๖๗	๔๖.๓	๕๓.๗
ไทย	๓,๓๖๗,๖๗๖,๗๖๗	๕,๘๕๗,๖๖๗	๖,๗๖๗,๖๖๗	๔๖.๓	๕๓.๗
ต่างประเทศ	๔๖๗,๖๖๗	๖๖๗,๖๖๗	๖๖๗,๖๖๗	๔๖.๗	๕๓.๓

In the early reign of King Rama IX, the 1947 Household Census reported that 53.7% of the Thai population aged 10 years and over were literate. The literacy rate among males was 63% and females 37%.

In the middle reign, the 1980 Population and Housing Census reported that 89% of the Thai population aged 10 years and over were literate. The literacy rate among males was 92% and females 85%.

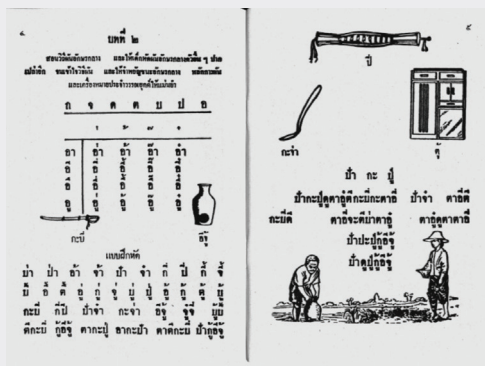
In the late reign, the 2010 Population and Housing Census reported that almost all Thais (96%), males and females, aged 10 years and over, were literate.

ภาพถ่ายรายงานการสำรวจสำมะโนครัวทั่วราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๐
ถ่ายจาก หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Photo of the report of 1947 Household Census, taken from
Pridi Banomyong Library, Thammasat University.

ตัวอย่างแบบเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙

Examples of primary-school textbooks in the reign of King Rama IX

“ป่ากะปู้ กู้จู้”

“สังข์ทอง ตอน ตีคลี”

แบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม ๑ ตอนต้น
แต่งโดย หลวงครูณกิจวิทูร และนายฉันท ขำวไล

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒

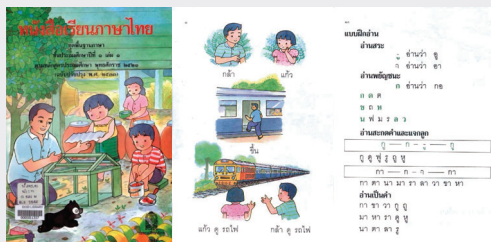
“สองพี่น้อง เห็นวิหค นกพูดได้ฯ”

แบบเรียนภาษาไทย นิทานร้อยบรรทัด เรียบเรียงโดย หลวงสำเร็จวรรณกิจ
แบบสอนอ่านภาษาไทย ชุด สดุดา กับ คาวี เรียบเรียงโดย นายอภัย จันทวิมล

“มานะ มานี ปิติ ชูใจ”

ชุดแบบเรียนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ปีที่ ๑ - ๖
(ซึ่งใช้ระหว่างปี ๒๕๒๑ - ๒๕๓๗)
เขียนเรื่องโดย รัชณี ศรีไพรวรรณ

“กล้า แก้ว”

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา

“โบบัว ไบโบก และเด็กชายภูผา”

แบบเรียนชุดภาษา พาที่ แต่งโดย สันต์ สุวทันพรกุล

“แสตมป์เกี่ยวกับประชากร” ในสมัยรัชกาลที่ ๙ Thailand's “population-related stamps” in the reign of King Rama IX

แสตมป์ที่ระลึก Commemorative stamps

แหล่งข้อมูล Sources of data }

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior

ข้อมูลทะเบียนราษฎร Civil Registration

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

National Statistical Office

สำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๙๐ Household Census, 1947

สำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ Population Census, 1960

สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓, ๒๕๒๓, ๒๕๓๓, ๒๕๔๓ และ ๒๕๕๓

Population and Housing Census, 1970, 1980, 1990, 2000 and 2010

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Office of the National Economic and Social Development Board

การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๘๓

Population Projections for Thailand, 2010-2040

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Institute for Population and Social Research, Mahidol University

มิเตอร์ประเทศไทย Thailandometers

จดหมายข่าวประชากรและการพัฒนา Population and Development Newsletter

โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและครอบครัว Study Project on Population and Family Change

พิพิธภัณฑ์ประชากรและสังคม

พิพิธภัณฑ์ประชากรและสังคม เป็นห้องจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนที่มีสาระเกี่ยวกับประชากรและสังคมในประเทศต่าง ๆ นิทรรศการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการ และกิจกรรมทางสังคมของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

แม้ว่านิทรรศการที่จัดแสดงในห้องนี้ จะจำกัดด้วยขนาดของพื้นที่ แต่ก็หวังว่าจะเป็นหินชนวนก้อนเล็กๆ ที่จุดไฟกองใหญ่ ให้แก่การศึกษาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้กว้างขวางลึกซึ้งต่อไป

นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ หรือประชากรศาสตร์เพียงคนเดียว ที่เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากนิทรรศการในห้องนี้ ก็ะนับเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ และคุ้มค่าแล้ว

Exhibition of Population and Social Issues

The Exhibition of Population and Social Issues is a part of the learning process in both academic aspects and social activities of the Institute for Population and Social Research.

Although the exhibition shown in the room is necessarily limited by the area size, it is hoped that this will be a small spark that can light a huge fire of further study on particular issues.

If only one researcher in the social or population sciences is born by the inspiration from any exhibition in this room, that will count as a great success, making the whole endeavor worthwhile.

สาระที่ ๑: อาคารประชาสังคมอุทุมมพัฒน์

สาระที่ ๒: คนนับคน

สาระที่ ๓: ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙

Exhibition 1: Prachasangkom Udompathana Building

Exhibition 2: People Counting People

Exhibition 3: Thai Population in the Reign of King Rama IX

คณะทำงานพิพิธสำธาระประชากรและสังคม Working members of Exhibition of Population and Social Issues

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์
ศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วาพัฒน์วงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วศรินทร์ เกรย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พร พันพื้ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ตั้งชลทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงจิตต์ ฤทธิรงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา หันจางสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุทธิดา ชนวนวัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์
กาญจนา เทียนลาย
จุฑารัตน์ ทรัพย์ยอดแก้ว
พลอยชมพู สุค์สถิตย์
พอลตา บุญยดีระณะ
สมชาย ทรัพย์ยอดแก้ว
สุภาณี ปลื้มเจริญ
เสาวภาค สุขสินชัย

Emeritus Professor Dr.Pramote Prasartkul
Emeritus Professor Dr.Aphichat Chamrathirong
Professor Dr.Patama Vapattanawong
Associate Professor Dr.Rossarin Gray
Associate Professor Dr.Sirinan Kittisuksathit
Associate Professor Dr.Sureeporn Punpuing
Assistant Professor Dr.Kanchana Tangchonlatip
Assistant Professor Dr.Jongjit Rittirong
Assistant Professor Dr.Pojjana Hunchangsith
Assistant Professor Dr.Bhubate Samutachak
Assistant Professor Dr.Sutthida Chuanwan
Assistant Professor Dr.Umaporn Pattaravanich
Kanchana Thianlai
Chutharat Supyodkeaw
Ploychompoo Sukustit
Porta Boonyatearana
Somchai Supyodkeaw
Supanee Pleumcharoen
Saowapak Suksinchai

คณะผู้จัดทำหนังสือพิพิธสารประชากรและสังคม สารที่ ๓: ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙

Pamphlet producing members, Exhibition 3:
Thai population in the reign of King Rama IX

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์นายแพทย์ บรรจง มไหสวริยะ
รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.รศรินทร์ เกรย์
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

Advisor

Professor Banchong Mahaisavariya, M.D.
Acting President, Mahidol University
Associate Professor Dr.Rossarin Gray
Director, Institute for Population and Social Research

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล

Editor

Emeritus Professor Dr.Pramote Prasartkul

คณะทำงาน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รังค์
ศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วาพัฒน์วงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พร พันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ตั้งชลทิพย์
กาญจนา เทียนลาย
ณัฐชนนัทพร มีสุวรรณ
ณปภัช สัจฉกุล
พลอยชมพู สุคัสติย์
สุภาณี ปลื้มเจริญ

Working Group

Emeritus Professor Dr.Aphichat Chamrathirong
Professor Dr.Patama Vapattanawong
Associate Professor Dr.Sureeporn Punpuing
Assistant Professor Dr.Kanchana Tangchonlatip
Kanchana Thianlai
Nutanudhporn Meesuwan
Napaphat Satchanawakul
Ploychompoo Sukustit
Supanee Pleumcharoen

ฝ่ายศิลป์

พอตา บุญยธีรณะ

Artwork

Porta Boonyatearana

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

พิพิธสำธาระประชากรและสังคม สารที่ ๓: ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๙ }

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พิพิธสำธาระประชากรและสังคม สารที่ 3: ประชากรไทยในสมัยรัชกาลที่ 9 = Exhibition 3: Thai Population in the
Reign of King Rama IX / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. -- พิมพ์ครั้งที่ 1. -- นครปฐม:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560.
(เอกสารทางวิชาการ/สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล; หมายเลข 471)

ISBN 978-616-443-052-5

1. พิพิธภัณฑ -- การจัดแสดง. 2. ประชากร. 3. ไทย -- ประชากร. 4. ประชากร -- การสำรวจ.
5. ไทย -- สำนะโนประชากร. 6. ทะเบียนราษฎร -- ไทย. I. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
II. ชื่อเรื่อง: Exhibition 3: Thai Population in the Reign of King Rama IX. III. ชื่อชุด.

LG395.B333 พ711 2560

จำนวนพิมพ์ ๔,๐๐๐ เล่ม

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๐

ครั้งที่พิมพ์ ครั้งที่ ๑

จัดพิมพ์โดย

บริษัทอมรินทร์พริ้งติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๒ ๙๐๐๐, ๐ ๒๔๔๒ ๑๐๑๐

โทรสาร ๐ ๒๔๓๓ ๒๗๔๒, ๐ ๒๔๓๔ ๑๓๔๕

Printed by Printing Business Division

Amarin Printing and Publishing Public Co., Ltd.

376 Chaiyaphruk Road, Taling Chan, Bangkok 10170

Tel. (66) 2422 9000, (66) 2822 1010

Fax. (66) 2433 2742, (66) 2434 1385

www.amarin.com

เจ็ดสิบปีพัฒนาในรัชสมัย
สิบเจ็ดล้านคนไทยในตอนต้น
บารมีพระบาริบาลผ่านสกาล
หกสิบแปดล้านคนเมื่อปลาย

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
Institute for Population and Social Research, Mahidol University
www.ipsr.mahidol.ac.th